

UNGE STEMMER FRA BLOKKEN

METODER TIL AT
ARBEJDE MED UNGE
OG DEMOKRATI
I UDSATTE
BOLIGOMRÅDER

LÆSEVEJLEDNING:

- Kapitel 1 er indledning og læsevejledning.
- Kapitel 2 er en præsentation af projektet "En del af fællesskabet – fra modborger til medborger" samt det organisatoriske setup, der danner rammerne for projektets aktiviteter.
- Kapitel 3 er en gennemgang af MS' grundlæggende metodiske perspektiv og ungesyn.
- Kapitel 4 er en præsentation af forskellige organiseringsformer, som skaber forskellige deltagelsesmuligheder for de unge.
- Kapitel 5 er en præsentation af, hvordan vi metodisk arbejder med de unges læring.

Undervejs i metodehæftet vil der være cases fra de forskellige områder, og der vil være personlige forandringshistorier fra de unge, der har været en del af projektet. De unges personlige historier repræsenterer forskellige perspektiver på, hvordan projektets diverse grene har tilbudt de unge deltagelsesplatforme, hvorfra de unge har kunnet engagere sig på egne præmisser og dermed udvikle sig i eget tempo og i forhold til egne mål.

Støttet af

VELUX FONDEN

 SPUK

MELLEMFOLKELIGT
SAMVIRKE

Kolofon:

Unge stemmer fra blokken — Metoder til at arbejde med unge og demokrati i udsatte boligområder — maj 2020

Ansvarshavende redaktør: Rikke Hove Bæk Layout: Leo Scherfig

INDHOLD

1.	INDLEDNING	2
2.	PROJEKTET:	
	»EN DEL AF FÆLLESSKABET – FRA MODBORGER TIL MEDBORGER«	4
	2.1. Partnerskaber i projektet	5
	2.2. De unge i projektet	6
	2.3. Frivillige i projektet	7
3.	GRUNDLÆGGENDE METODISK PERSPEKTIV OG UNGESYN	8
	3.1. Den rettighedsbaserede tilgang	8
	3.2. Organizing	9
	3.3. Forholdet mellem pædagogisk støtte og selvorganisering	10
4.	FORSKELLIGE FORMER FOR ORGANISERING	15
5.	LÆRINGSPROCESSER OG KOMPETENCEUDVIKLING	22
	5.1. Det særlige behov for kompetenceudvikling hos unge i udsatte positioner	22
	5.2. Praksisfællesskaber, det fælles tredje og grænsefællesskaber	27
	5.3. Undervisning og workshops	33
	5.4. 1:1-samtaler: en metode til rekruttering og individuel støtte	44
6.	AFSLUTNING	47

1. INDLEDNING

I 2014 startede Mellemfolkeligt Samvirke (MS) arbejdet med unges aktive medborgerskab og deltagelse i demokratiet i udsatte boligområder i Danmark. Vi så, at mange unge oplevede at stå uden for det demokratiske system, og at de ikke kunne genkende sig selv i systemet. Derfor udviklede vi – i samarbejde med både unge og partnere – et program, der skulle støtte unge i at engagere sig i meningsfulde ungefællesskaber, der mobiliserer de unges stemme og styrker lokaldemokratiet.

Gennem robuste partnerskaber med boligsociale helhedsplaner, ungdomsklubber og fonde (bl.a. TrygFonden, Tuborgfondet og VELUX FONDEN) støtter vi de unge i at etablere lokal-demokratiske ungeråd, ungefællesskaber og ungeprojekter, der er til gavn også for andre unge i lokalområderne. Gennem kreativ undervisning, samarbejde og individuel coaching støtter vi de unge i at opnå selvtillid, kompetencer og motivation til at engagere sig i samfundet på egne præmisser.

Formålet med dette metodehæfte er at videregive de erfaringer og metoder, der har muliggjort de unges engagement i forhold til at skabe meningsfulde ungefællesskaber, der styrker lokaldemokratiet.

Metodehæftet er blevet til i tæt samarbejde mellem Mellemfolkeligt Samvirke og Socialt og Pædagogisk Udviklings- og Kursuscenter (SPUK) og med sparring fra Center for Ungdomsforskning (CeFU). Metodeudviklingen og udarbejdelsen af dette metodehæfte er finansieret af VELUX FONDEN.

Vi har gennem hele projektperioden haft sparring med CeFU med henblik på at kvalificere vores erfaringer og metodiske greb. CeFU har udført feltarbejde på dele af projektets indsatser med særlig fokus på, hvordan de involverede unge oplever projektets forskellige rum for demokratisk deltagelse. Gennem CeFU's bidrag har vi fået blik for, hvordan projektets forskellige processer og aktiviteter opfattes fra et ungeperspektiv.¹

Målgruppen for dette metodehæfte er aktører i udsatte boligområder, der arbejder med at skabe muligheder for unges demokratiske deltagelse i samfundet. Det drejer sig om professionelle aktører såsom klubber, boligsociale helhedsplaner, ungdomsskoler, lokaludvalg mv., men det kan

også være frivillige organisationer, der arbejder i civilsamfundet, f.eks. ungdomsorganisationer, væresteder mv.

Projektets metodeudvikling har været inspireret af en række forskellige teoretiske og metodiske tilgange. Metodisk tager projektet afsæt i MS's veldokumenterede, internationale udviklingsarbejde og metoder, der er udviklet, afprøvet og justeret gennem årtier. Vi arbejder især med en *rettighedsbaseret tilgang, organizing, og demokratisk empowerment*², som vi vil udfolde løbende i dette metodehæfte.

Da vi udviklede projektet "En del af fællesskabet" tilbage i 2014, justerede vi metoderne, så de passede ind i en dansk kontekst, og dette har lige siden har været den metodiske tilgang. Her har vi hentet særlig inspiration fra en række socialpædagogiske tilgange og forståelser med særligt fokus på de *personlige og sociale kompetencer*, læring i *praksisfællesskaber* og arbejde med *grænsefællesskaber*.

Som civilsamfundsaktør oplever vi at bidrage med et særligt mulighedsskabende rum for mange unge. Vi arbejder med rettigheder, politiske analyser, værdier og visioner. Vi oplever, at mange unge føler et kald i forhold til netop dette, og vi ser, at mange unge finder en mening med livet ved at være en del af en civilsamfundsorganisation som MS, der drives af stærke visioner, og hvor medarbejdere og frivillige ofte er ildsjæle, der arbejder hårdt for at bidrage til et inkluderende samfund. Netop dette er stærkt motiverende for mange af de unge.

Rigtig god læselyst.

Klaus Goldschmidt Henriksen, SPUK,
og Rikke Hove Bæk, Mellemfolkeligt Samvirke.

¹ CeFU's bidrag bygger på interviews og *journey maps*, hvor de unge kortlægger, hvad de oplever som væsentlige elementer i deres deltagelse. Derudover har CeFU lavet observationer under møder og forskellige ungeaktiviteter samt interviewet projektpartnere i fire af de fem boligområder.

² I MS arbejder vi med *demokratisk empowerment* som en proces, hvor mennesker bliver bevidste om de demokratiske strukturer, processer og magtpositioner, som de indgår i. De får redskaber til at handle på egne dagsordener, selvværd og tro på sig selv som aktive medborgere. Se evt. <http://www.actionaid.org/who-we-are/welcome-peoples-action-practice>

BARWAQO JAMA HUSSEIN, 20 ÅR

»Jeg er en del af Tingbjerg Ungefællesskab. Vi er en gruppe unge fra Tingbjerg, der er gået sammen i et fællesskab, hvor vi arbejder for at gøre området bedre for unge mennesker. Der er mange unge i Tingbjerg, der føler sig modløse, der føler, at de bliver talt ned til eller bliver ekskluderet fra samfundet. I Tingbjerg Ungefællesskab arbejder vi med at fortælle de positive historier. Vi ønsker at skabe håb og motivere unge til at tro på sig selv og at de kan være med til at gøre en forskel. Det gør vi gennem filmaftener, debatarrangementer, vi har lavet en ungefestival i Tingbjerg og så er vi de unges stemme i Tingbjerg, når der fx kommer politikere eller presse til Tingbjerg. Fx har Overborgmester Frank Jensen og Børne-Unge Borgmester Jesper Christensen været i Tingbjerg og så er det os, der mødes med dem og fortæller vores budskaber. På den måde kan vi præge kommunens planer for området og vi bliver en del af den politiske proces.

Gennem projektet er jeg også blevet en del af nye fællesskaber. Dem jeg er i Tingbjerg Ungefællesskab med, kendte jeg ikke på forhånd. Jeg havde set nogle i bussen, men jeg anede ikke, hvem de var. Nu har vi et stærkt bånd. Vi føler os trygge ved hinanden og alle føler, at det er et sted, hvor vi kan dele smerte, håb, holdninger og oplevelser. Men jeg er også blevet en del af et større MS fællesskab. Jeg har mødt andre unge fra mange andre boligområder. Det er meget specielt at være en del af MS. MS føles ikke som medarbejdere – men som en familie. MS er som mit andet hjem. Når jeg kommer derind er alle så glade for at se mig. Og alle vil oprigtigt gerne vil lytte til mig. Det er også det, jeg vil i fremtiden. At lytte og hjælpe andre. «

2. PROJEKTET: »EN DEL AF FÆLLESSKABET — FRA MODBORGER TIL MEDBORGER«

Projektet "En del af fællesskabet – fra modborger til medborger", der er finansieret af VELUX FONDEN, danner baggrund for denne metodebeskrivelse. Projektets formål har været, at unge i udsatte boligområder skulle kunne deltage i lokaldemokratiet på egne præmisser, dvs. der er ydet støtte til at skabe demokratiske handlerum for unge. Derudover har der været fokus på at udvikle metoder for, hvordan civilsamfundet i samarbejde med lokale aktører kan støtte unges selvorganisering og demokratiske deltagelse.

Konkret har projektet udfoldet sig på forskellige niveauer. På ét niveau har vi arbejdet helt lokalt med de unges demokratiske deltagelse i Albertslund, Bispebjerg, Brøndby Strand, Nørrebro og Tingbjerg. På et andet niveau har vi arbejdet med de unges demokratiske indflydelse gennem tværgående aktiviteter som f.eks. kompetenceudviklingsforløb, nationale studieture, Folkemødet eller ungekonferencer. Dette har skabt stærke ungefællesskaber helt lokalt i de fem områder, men det har også skabt et større tværgående ungefællesskab blandt de unge, der har fundet hinanden i en fælles historie og et fælles formål på nationalt niveau. Gennem disse tværgående aktiviteter er unge fra andre udsatte områder også blevet en del af projektet, og gennem hele projektperioden har vores arbejde derfor også inkluderet Høje Taastrup.

Endelig har vi via vores internationale projekter i MS haft mulighed for at skabe internationale forbindelser. Under et officielt besøg i Danmark fik f.eks. Ungefællesskabet i Tingbjerg og Brøndby Strand mulighed for at mødes med en FN-repræsentant (Jayathma Wickramanayake, generalsekretærens særlige udsending for unge, med direkte reference til generalsekretæren).

Projektet er illustreret i vedstående grafiske overblik.

2.1 PARTNERSKABER I PROJEKTET

Ud over projektets generelle fokus på de unges demokratiske deltagelse og aktive medborgerskab har projektet eksplicit fokus på partnerskaber, og hvordan vi i fællesskab med partnere kan støtte de unges deltagelsesmuligheder på et mere struktureret plan.

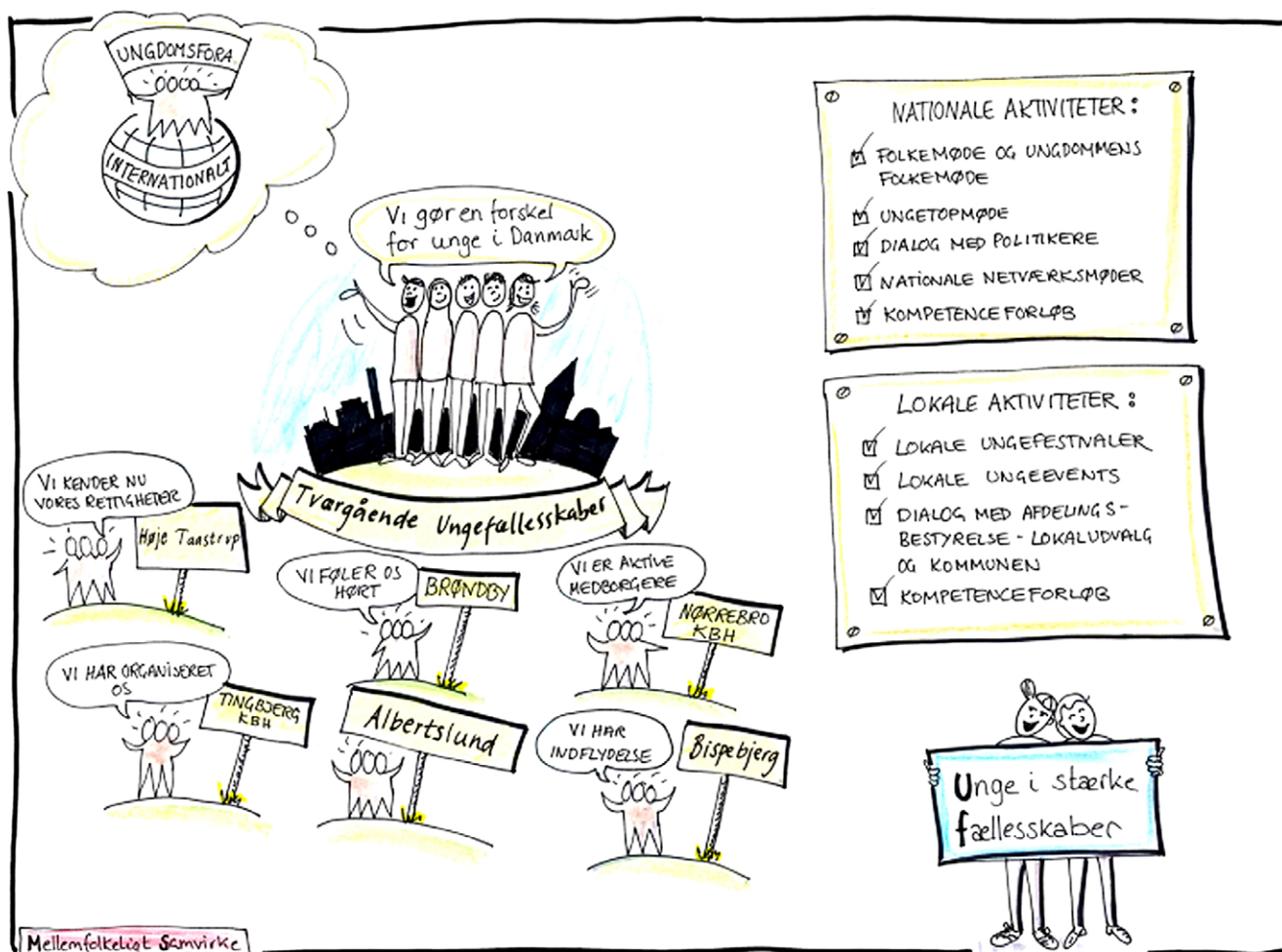
Projektet er udført i tæt partnerskab og samarbejde med:

- Børne- og Ungdomsforvaltningen (BUF), Københavns Kommune
- Områdefornyelsen Indre Nørrebro, Teknik- og Miljøforvaltningen, Københavns Kommune
- Det Gode Naboskab, fsb's boligsociale helhedsplan på Indre Nørrebro
- Klub Kvisten, ungdomsklub på Nørrebro
- Klub Guldborg, ungdomsklub på Nørrebro
- Klub Bispebjerg, ungdomsklub på Bispebjerg
- Ungerådet i Bispebjerg Nord med klubberne: Ryparkens Klub (RYAC), TK's Ungdomsgård (TK) og Kantorparken
- Tingbjerg Forum, boligsocial helhedsplan for Tingbjerg og Utterslevhuse
- Kulturhuset Tingbjerg
- Brøndby Strand Projektet, boligsocial helhedsplan i Brøndby Strand
- Albertslund Motorsports Center (AMC) i Albertslund
- Bakkens Hjerter, ungdomsklub i Albertslund
- Albertslund Ungdomsklub, Albertslund

Uden disse partnerskaber og samarbejder ville projektet ikke være blevet en realitet, og projektets succes skyldes i høj grad, at der netop er tale om stærke og gensidigt forpligtende partnerskaber. Projektet ville ikke have haft den samme progression, forankring og effekt uden et stærkt samarbejde med de boligsociale helhedsplaner eller klubberne.

En central del af projektet har været at bringe alle partnere sammen i fælles partnerskabsmøder to gange om året. Her diskuterer vi fælles udfordringer og muligheder og høster fælles læring omkring projektets udvikling på tværs af de forskellige områder. Vi oplever, at vores partnere på tværs af fagfelter og områder har stor glæde af disse partnerskabsdage. Vi har sammen fået et fællesskab omkring projektet, hvor vi deler erfaringer, får sparring og bruger hinandens kompetencer til at styrke de fælles indsatser på tværs af områderne.

Et andet centralt perspektiv i projektet har været samarbejdet med SPUK, som har leveret undervisning, supervision og sparring med part-

nere, frivillige og MS-ansatte. Dette har givet vores arbejde en socialpædagogisk ballast i forhold til at kunne håndtere forskellige socialpædagogiske udfordringer og dilemmaer, som selvsagt er en del af projektarbejde med unge i udsatte boligområder. Samarbejdet med SPUK har desuden givet anledning til at reflektere over vores praktiske erfaringer og metodiske tilgange i et teoretisk perspektiv og har bidraget til vores konstante metodeudvikling.

Selvom dette metodehæfte således tager udgangspunkt i MS' erfaringer og metoder, er det vigtigt at understrege, at disse metoder netop skal ses som et resultat af kombinerede indsatser og stærkt samarbejde.

2.2 DE UNGE I PROJEKTET

Målgruppen for projektet er en sammensat gruppe af unge mellem 15 og 25 år, der bor i udsatte boligområder. Det er forskellige typer af unge med forskellige ressourcer, motivationsfaktorer og interesser. I det følgende beskrives de forskellige grupper af unge, der har deltaget i projektet. De unge navigerer i gråzoner og bevæger sig mellem de forskellige typer og grupper, alt efter omgangskreds. Der er altså ikke tale om skarpt afgrænsede grupper af unge, som holder sig for sig selv. Tværtimod består hver gruppe af forskellige typer af unge. I den følgende opdeling forsøger vi at pege på nogle generelle karakteristika, der har betydning for de unges position og ageren,

idet vi mener, at det er vigtigt at forstå de forskellige positioner og relationer, som de unge indgår i, for på den måde at kunne støtte deres udvikling og muligheder for demokratisk deltagelse bedst muligt.

Den første gruppe består af unge i sårbare positioner med en kompleks baggrund. De kommer fra yderst ressourcetsvage familier og netværk, har selv få ressourcer og hverken arbejde eller uddannelse. Det er unge, som er frustrerede og vrede og føler sig ekskluderede. Mange bruger hash, er tilknyttet ungdomsgrupperinger, der bl.a. begår kriminalitet, eller de sælger stoffer på gaden. De tager afstand fra samfundet omkring dem, fordi de ikke føler sig hjemme og ikke kan finde deres plads i fællesskabet.

Den anden gruppe består af unge i potentielt udsatte positioner, som dog er bevidst om deres muligheder i samfundet. Mange af disse unge ønsker at gå i gang med et arbejde eller en uddannelse, men har svært ved at overskue længerevarende forløb og har ikke overskud til at forpligte sig. De fleste af disse unge er startet på mange forskellige uddannelser og er droppet ud af skolen en eller flere gange. Disse unge befinder sig ofte i gråzoner og kan potentielt blive trukket ind i en negativ livsbane med stoffer eller kriminalitet, men de kan også gå i den modsatte retning og træde ind i positive fællesskaber med fokus på deres personlige udvikling og samarbejde.

En gruppe af unge er til workshop på Mellempfolkeligt Samvirke, 2018

Endelig arbejder vi også med mere ressourcestærke unge fra udsatte boligområder, som er målrettede og ambitiøse. De er i gang med en uddannelse eller har et arbejde. En gruppe af disse unge har allerede erfaring med organisatorisk arbejde og er allerede engagerede i forskellige projekter og leder nu efter en platform, hvor de kan være aktive i debatter og få politisk indflydelse. Det er ofte disse unge, der går forrest i forhold til at skabe rammer for de unges organisering, og de er yderst motiverede for at lære og deltage i nye initiativer. Disse unge har en særlig opgave i at kunne "rumme" og samarbejde med de unge, der er i mere udsatte positioner.

Fælles for de unge på tværs af grupperne er, at de ofte oplever at blive misforstået, overhørt eller ekskluderet fra samfundet, alene fordi de bor i et udsat boligområde, har etnisk minoritetsbaggrund eller på grund af deres religion.

Det har været vigtigt for projektet, at indsatsen skulle favne en sammensat gruppe, da de unge har relationer på tværs af ovenstående opdeling. Det er desuden vigtigt, at de unge har kunnet inspirere hinanden og været med til at løfte hinanden ud af udsatte positioner og ind i nye fællesskaber. Dette vender vi tilbage til i afsnittet om grænsefællesskaber.

2.3 FRIVILLIGE I PROJEKTET

Frivillighed udgør en stor del af MS' generelle arbejde, og som MS-frivillig er man med til at organisere andre unge i arbejdet for rettigheder. Frivillighed udgør en central del af den forandrings-teori, vi arbejder ud fra i projektet, idet vi tror på, at frivillighed er afgørende for projektets bæredygtighed økonomisk, politisk og socialt. En gruppe på

ca. 10 MS-frivillige i alderen 25-30 år er med til at undervise og understøtte de unge fra boligområderne i deltagelse i lokale aktiviteter. Denne frivillig-gruppe har løbende været på kurser hos MS, hvor de har fået redskaber inden for rettighedsbaserede metoder, faciliteringsværktøjer og socialpædagogiske greb og værktøjer.

Det er vores erfaring, at det lykkes de unge at skabe unikke, tillidsfulde relationer til de frivillige. De frivillige kan ofte nå de unge på en særlig måde i en ung-til-ung-relation, hvilket er en af MS' kernemetoder. Desuden står de frivillige for noget helt andet end det, de unge kender fra de relationer, de normalt indgår i. De frivillige er selv unge, og i og med at de kommer fra MS, der som civilsamfunds-organisation er drevet af værdier, kan de bidrage med noget helt andet end kommunale aktører, skolelærere, socialrådgivere osv. Det er vigtigt for de unge, at de frivillige gør deres arbejde, fordi de brænder for det og vil relationen – at de ikke er drevet af penge eller handleplaner, men af lyst og interesse. Det er vores oplevelse, at netop dette er yderst motiverende og inspirerende for de unge.

Frivilligruppen i projektet er mangfoldig både med hensyn til uddannelsesmæssig baggrund, køn, bopæl og etnisk baggrund. Det er vores erfaring, at en mangfoldig frivilliggruppe kan bidrage med mange forskellige kompetencer og indsigter, hvilket betyder, at de unge kan genkende sig selv i projektet og danne relationer med forskellige typer af frivillige. Når vi snakker om voksenrelationer i dette metodehæfte, henvises der derfor både til MS-frivillige og til ansatte ved MS eller partnere.

DICLE PALAK, 24 ÅR

»Vi er vant til at blive dømt på forhånd på grund af det sted, vi kommer fra. Det betyder jo blandt andet, at det kan være sværere at få et job, og det rammer altså selvtilliden, at man bor i et såkaldt 'sort hul' på landkortet. Man bliver sat i en bås, og til sidst tror man, at man tilhører den bås, og så begynder man kun at omgås andre i båsen, og så ender man i kriminalitet og andre problemer.

Det var på grund af Christina fra Tingbjerg Forum, der har et samarbejde med Mellemfolkeligt Samvirke. Hun kontaktede mig, fordi jeg var med i Ungdomsambassaden, og spurgte, om jeg ville være med i et Ungdommens Folkemøde sammen med Mellemfolkeligt Samvirke. Det ville jeg selvfølgelig gerne.

MS har bakket mig op, og de har så mange kontakter og et kæmpestort netværk, så når de organiserer noget, så er der styr på alt fra a til å. MS er: "du gør det bare, du kan godt!". MS er virkelig gode til ikke at dømme folk på forhånd, men anerkende dem for det, de er. Det er en fremgangsmåde, som unge kan bruge, oplever jeg. Især et sted som Tingbjerg, Derfor er det, Mellemfolkeligt Samvirke laver i Tingbjerg, vigtigt. Det giver et lille håb.

Tingbjerg Festival kommer op at stå igen. Den er med til at styrke sammenholdet og fællesskabet herude. MS har også givet os unge i Tingbjerg, som der bliver talt så meget om, en platform, som vi kan bruge til at udfordre fordommene. Og så har MS lært os at organisere og skrive ansøgninger, hvis vi skal søge støtte hos fonde.

Jeg håber, at jeg kan blive ved med at støtte unge, der ikke mener, at de er gode nok, give dem nogle værktøjer til selvudvikling. Senest har vi lavet en YouTube kanal, der hedder "Uhørt", hvor vi giver ghettoens uhørte stemmer en platform at tale fra.«

3. GRUNDLÆGGENDE METODISK PERSPEKTIV OG UNGESYN

Projektet er båret af et grundlæggende metodisk perspektiv og ungesyn, som er en integreret del af vores tilgang til arbejdet med frivillige, partnere og de unge. I dette afsnit udfoldes denne tilgang.

Vores arbejde drives af en stærk vision om at skabe forandring for de mange unge, der føler sig uden for eller på kanten af samfundet grundet forskellige samfundsmæssige strukturer omkring udsatte boligområder. Vi ønsker at skabe et lige samfund, hvor unge kan deltage i lokaldemokratiske processer og praktisere deres medborgerskab på lige fod med andre borgere.

Demokrati og medborgerskab er omdrejningspunktet for projektet, da vi tror på, at en styrkelse af lokaldemokratiet kan skabe lige og bedre muligheder for mange unge. Vi har en holistisk tilgang til demokratiudvikling, hvor vi arbejder med udviklingen af de unges aktive medborgerskab, men i lige så høj grad udviklingen af de lokaldemokratiske strukturer i lokalmiljøet. Når vi arbejder med de unges aktive medborgerskab, støtter vi de unge i at forandre den demokratiske virkelighed gennem historiefortælling samt i at åbne døre til det demokratiske system.

punkt i *den rettighedsbaserede tilgang* – også kaldet Human Rights-Based Approach – HRBA,³ som er en internationalt anerkendt metode. Her er det den grundlæggende teori, at bæredygtige forandringer skabes, når man gør en indsats i forhold til ansvarlige aktører, kombineret med en *demonkratisk empowerment*-proces for medborgere, der handler i fællesskab og kræver deres rettigheder. *Demokratisk empowerment* er en proces, hvor mennesker bliver bevidste om deres demokratiske rettigheder og de magtpositioner, de indgår i, dvs. at de bliver bevidste om deres muligheder og rettigheder til at deltage i beslutningsprocesser.

Menneskerettighederne er det normative udgangspunkt for at skabe forandring, og projektets aktiviteter tager derfor afsæt i de unges rettigheder. Det betyder, at vi støtter de unge i at forstå deres rettigheder, herunder *”Retten til selv at være med til at bestemme over det, der angår én selv, til at sige sin mening og til at være med i foreninger”* (Børnekonventionen). Det betyder, at vi støtter de unge i at forstå og navigere inden for det demokratiske system, f.eks. ved at afholde møder med politikere

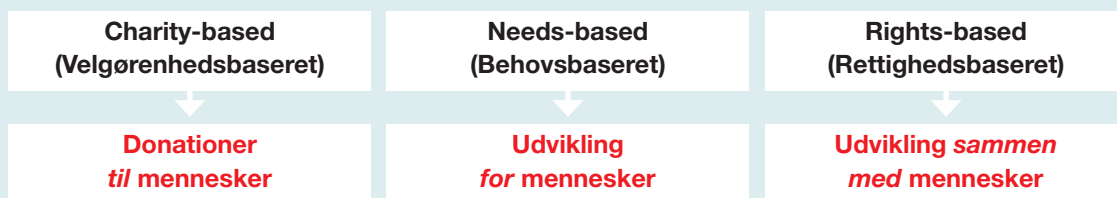
3.1 DEN RETTIGHEDSBASEREDE TILGANG

Vores grundlæggende tilgang og vores arbejde med demokrati og medborgerskab tager udgangspunkt

³ Læs mere om Mellemløst Samvirkes rettighedsbaseret tilgang her: https://actionaid.org/sites/default/files/peoples_action_in_practice_english_amended_kcp7.pdf

DEN RETTIGHEDSBASEREDE TILGANG

I den rettighedsbaserede tilgang tages der udgangspunkt i, at mennesker selv skal skabe forandringer og være de drivende kræfter i forandringsprocesser. Den rettighedsbaserede tilgang adskiller sig fra den såkaldte *velgørenhedsbaserede tilgang*, hvor der er fokus på at give donationer til *passive modtagere*. Den adskiller sig også fra den *behovsorienterede tilgang*, hvor der er fokus på at gøre noget for at opfylde andres behov. Menneskesynet er således grundlæggende forskelligt i disse tilgange. I de to første tilgange ses mennesker som passive objekter, der er modtagere af en indsats, mens menneskesynet i den rettighedsbaserede tilgang er, at alle mennesker er aktive individer, der kan og skal gå forrest i at skabe de forandringer, som de selv ønsker. Dette perspektiv er grundlæggende i vores ungesyn.

Fire unge kvinder fra Tingbjerg
Ungefællesskab, 2017

eller arrangere borgermøder, ligesom vi støtter dem i at forstå og analysere relevant lovgivning.

Den rettighedsbaserede tilgang ligger også til grund for vores ungesyn. Vi ser de unge som ligeværdige og aktive individer med potentialer og ressourcer, som de kan mobilisere til at tro på sig selv og på, at de kan skabe forandringer i samfundet. Igennem demokratisk empowerment udvikler de unge deres potentiale og deres "indre motor", så de finder deres egen vej til at blive stærke medborgere, og på egne præmisser.

3.2 ORGANIZING

Som supplement til den rettighedsbaseret tilgang er vi inden for de seneste år begyndt at arbejde med metoden "Organizing". *Organizing* kommer oprindeligt fra USA og anvendes især i sociale bevægelser og i kampagnearbejde. Som navnet indikerer, giver metoden nogle perspektiver på, hvordan mennesker kan organisere sig for at skabe forandring. En af de mest fremtrædende teoretikere på feltet er Havard Professor Marshall Ganz, der bl.a. stod bag Barak Obamas kampagne "Yes, we can". Ganz definerer *organizing* som: "*Lederskab, der gør det muligt for mennesker at forvandle de ressourcer, de har, til den magt, de har brug for til at skabe den forandring, de ønsker*".

For at skabe forandring understøttes menneskers lederskab således gennem processer, der sætter dem i stand til kollektivt at omsætte deres ressourcer til magt. Derudover er der fokus på uddelegering af lederskab, dvs. at ledelsen af forskellige indsatser uddelegeres til lokale grupper, som dermed styrker den lokale organisering. Her er relationsarbejde gennem såkaldte én-til-én-samtaler et centralt metodisk redskab til at styrke den lokale organisering gennem gensidige forpligtelser. Dette uddybes i kapitel 5.

I dette projekt er der kontant fokus på kombinationen af de unges individuelle udvikling (både

personligt og fagligt) og de unges fællesskaber og deres kollektive organisering. De unges organisering er uddelegeret, så der i højere grad er tale om selvorganisering og selvstændigt ansvar for handlinger. Netop denne kombination af individuelle og kollektive processer – med fokus på selvorganisering, ledelse og ansvar – skaber nye muligheder for de unge og samtidig også for de aktører, som de unge samarbejder med.

Et andet greb i *organizing*-tilgangen er *historiefortælling*, som er et effektivt redskab til at ændre den offentlige virkelighed. Gennem personlige og fælles fortællinger om fælles værdier, udfordringer og visioner ændres den offentlige fortælling, og der skabes en ny offentlig virkelighed. Det kan f.eks. ske ved at hjælpe de unge med at lave deres egen YouTube-kanal med stærke fortællinger om unge, der vokser op i udsatte boligområder, og som er handlekraftige medborgere. Det kan også ske ved at støtte unge i at skrive indlæg til aviser og netmedier eller arrangere høringer og offentlige arrangementer, hvor de unge bliver en aktiv del af den danske offentlighed og debat. Dette uddybes i kapitel 5.

3.3 FORHOLDET MELLEM PÆDAGOGISK STØTTE OG SELVORGANISERING

Med afsæt i både den rettighedsbaserede tilgang og *organizing* tager alt vores arbejde derfor udgangspunkt i de unges selvorganiseringer, med et selvstændigt og kollektivt ansvar. Aktiv inddragelse af de unge i projektets forskellige faser er et grundlæggende princip, der kvalitetssikrer arbejdet, skaber ejerskab og gør projektet bæredygtigt. Der lyder måske simpelt, men det er en stor udfordring. For hvor går grænsen mellem den pædagogiske støtte og uddelegering af ansvar?

Når vi arbejder med selvorganisering og uddelegering af lederskab og ansvar, kan vi ikke

To unge sparrer om ideer, 2018

styre, hvad de unge mener eller udtaler sig om – heller ikke, hvis de unge har synspunkter, som strider mod MS' værdigrundlag. Når de unge er medskabere af – og medejere til – projektet, kan vi gå i dialog med de unge omkring f.eks. religiøse synspunkter af fundamentalistisk tilsnit, men vi kan ikke kontrollere de enkelte unges holdninger eller udtalelser. Vi kan tage ansvar for at give de unge rum til at være aktive medborgere i den demokratiske debat, men kan og skal ikke tage ansvar for alle de unges synspunkter. Af den grund er der heller ingen unge, der *ikke* er velkomne i projektet, og vi smider aldrig unge ud på grund af deres holdninger eller udtalelser. Hvis der er konflikter eller stødende kommentarer, tager vi os ekstra god tid til møde den enkelte unge, dér hvor hun er, og gennemgår et dybdegående forløb gennem én-til-én-samtaler.

Det er vores ansvar at finde den rette dosering af pædagogisk støtte til de unge i deres selvorganisering og aktive medborgerskab. Her er der ingen *one-size-fits-all*. Udfordringen er at finde den rette balance mellem ydre styring fra den voksne og de unges egen indre styring og at finde præcist det grænseområde, hvor deltagerne har mulighed for at tage taktstokken og bestemme, samtidig med at den voksne stadig tager sin del af ansvaret på områder, hvor de unge endnu ikke er i stand til at gøre det fuldt ud.

Det kræver et konstant blik indad på os selv og vores egen udvikling som voksne. Vi har mange roller i projektet – vi er både projektledere, projektkoordinatorer, undervisere, coaches, facilitatorer, pædagoger, venner og meget andet. I mødet med de unge – og vores partnere og andre interessenter – træder vi konstant ind og ud af disse roller. Det kræver, at vi selv bliver kompetenceudviklet inden for forskellige metoder, og det kræver en konstant refleksion, sparring og supervision, som vi bl.a. har lært gennem samarbejdet med SPUK.

At arbejde med de unges selvorganisering og uddelegering af ansvar indebærer også en risiko for fiasko, som vi ikke vil kunne afværge. Hvis vi skal garantere succes, skal projektet gå 100 procent med livrem og seler, og så vil vi være tilbage til traditionelle pædagogiske indsatser, hvor de voksne bevarer den totale kontrol og styring – og har det fulde ansvar, mens deltagerne er en slags forbrugere af det pædagogiske tilbud. I arbejdet med selvorganisering er det en konstant udfordring at finde det rigtige punkt, hvor alle – voksne og unge – yder optimalt, og hvor de unge hver især – med lidt hjælp – klarer skærene. Hvis den voksne let kan klare det hele selv, er opgaven for uambitiøs, og de unge kommer ikke videre. Hvis den voksne kan trække sig helt ud, forsvinder muligheden for at sidemandsoplære de unge og de unges læring gennem spejling i den voksnes arbejde. Samtidig risikerer de unge ikke at komme ud af deres nuværende komfortzone og ind i den nærmeste udviklingszone, fordi de ikke får den nødvendige støtte og udfordring til at prøve nyt. Eller de unge risikerer at "knække halsen" på en opgave, de ikke har forudsætningerne for at kunne overskue på baggrund af deres hidtidige erfaringer.

Derfor er vi yderst bevidste om, hvor vigtig vores egen rolle er for de unges udvikling. Vores grundlæggende tilgang og ungesyn har givet os et fast holdepunkt i de forskellige relationer og roller. Vi har insisteret på at møde de unge i øjenhøjde gennem en anerkendende og inkluderende tilgang, hvor de unge altid føler sig set, og hvor de føler sig velkomne. Vi lytter konstant til de unge og søger en ligeværdig relation, hvor vi kan være deres partnere og et støttende holdepunkt i deres udvikling af sig selv og i deres fællesskaber. Herr fortæller en af de unge om sit første møde med MS:

»At komme ind på MS for første gang var slet ikke, som jeg forventede. Jeg var lidt nervøs inden, for jeg kendte ikke nogen ud over Mohammad. Jeg troede, I var sådan nogen gamle nogle. Jeg troede, at Anders var gammel. Men så var I bare fulde af energi. Jeg er aldrig blevet taget imod i noget offentligt rum som på den måde, man bliver taget imod i MS. Jeg mødte bare en ægte glæde, smil og kram. Jeg følte mig så velkommen.

Jeg føler mig inkluderet i MS, fordi de lytter til mig. Det er os unge, der sætter dagsordenen og det er vores ideer, der bliver til virkelighed. Til forberedelsen af Folkemødet skulle vi finde på, hvad vi gerne ville lave på Folkemødet som ungegruppe – og vi kom op med så mange ideer og så konkretiserede vi dem og arbejdede videre med dem, og så gjorde vi dem til virkelighed. Vi lavede fordomsquiz og personlige taler, og vi skrev selv en sang, som vi sang sammen på Folkemødet.

Det er som om, at I hører vores tanker, uden vi siger det højt. Det er som om, at I lytter, selvom vi ikke siger noget.«

— Ung kvinde

Vi gør os umage for, at de forskellige workshops og aktiviteter udvikles på de unges præmisser, så det er de unges idéer, der er drivkraften bag projektet, og alle aktiviteter er baseret på deres ønsker og gennemføres i deres tempo. Som citatet fortæller, så motiverer denne tilgang de unge, og de føler sig lyttet til og taget seriøst.

I dette metodehæfte vil vi løbende uddybe, hvordan vi har balanceret forholdet mellem selvorganisering og pædagogisk støtte. Her arbejder vi med betegnelsen "voksenrollen", da den omfavner de forskellige kasketter, som vi skifter mellem.

GODE RÅD:

- Lyt til de unge! Hvad siger de unge? Hvad er deres udfordringer? Hvad ønsker de at lave? Hvad er deres drømme?
- Vær eksplicit og tydelig omkring din egen rolle. Hvem du er, og hvad du står for. Fortæl ærligt om din organisations værdier og visioner.
- I inddragelsesprocessen er det vigtigt hele tiden at have for øje, at alle unge uanset ressourcer og baggrund skal inddrages ligeligt i processen.

TINGBJERG UNGEFÆLLESSKABETS KAMP MOD MEDIERNES NEGATIVE OMTALE AF TINGBJERG

Tingbjerg er på regeringens liste over hårde ghettoer og optræder ofte i medierne i forbindelse med negative historier om bandeskyderier, vold og utryghed. Tingbjerg Ungefællesskab består af en gruppe unge kvinder i alderen 15-16 år, der er gået sammen for at realisere visionen om at skabe et positivt og ærligt billede af deres bydel. Derfor arbejder de strategisk med historiefortælling som et virkemiddel til at ændre den offentlige fortælling og udfordre den dominerende fortælling om Tingbjerg.

Tingbjerg Ungefællesskab mødes én gang om måneden i det lokale kulturhus eller i beboerlokaler, og møderne er typisk faciliteret af en voksen (ansat eller frivillig) fra enten MS eller fra Tingbjerg Forum.

De unge planlægger lokale aktiviteter i deres lokalområde til gavn for andre unge. Eksempler på aktiviteter er filmaftner, ungefestivaler og lokale debatter. I forbindelse med Folketingsvalget i 2019 afholdt Tingbjerg Ungefællesskab lokale workshops om de forskellige partier. På selve valgdagen stillede de sig op i bydelens centrum og påmindede alle om at stemme (stemmeprocenten i Ting-

bjerg steg til 67% i 2019 fra 62,3% i 2015). Således arbejder Tingbjerg Ungefællesskab aktivt med rettigheder og demokratisk *empowerment* – både af sig selv og andre unge i området.

Ét af de emner, der fylder allermest for Tingbjerg Ungefællesskab, er Ghettopakken og Ghattolisten. De unge har analyseret Ghettopakken og været i dialog med både lokale og nationale interessenter, der er ansvarlige for Ghettopakkens implementering. F.eks. har de som repræsentanter for Tingbjergs unge deltaget i forskellige høringer og møder med Børne- og Ungeborgmester Jesper Christensen og Overborgmester Frank Jensen. De har også haft mere uformelle møder med politikere, f.eks. folketingsmedlem Ida Auken.

Dermed har Tingbjerg Ungefællesskab udviklet en særlig rolle, hvor de agerer som Tingbjergs officielle ungdomsstemme, og Ungefællesskabet modtager mange henvendelser fra forskellige aktører, foreninger, medier etc., der henvender sig for at få et ungeperspektiv på diverse udfordringer, løsninger og historier omkring Ghettopakken og de unges liv og hverdag i en af Danmarks "hårdeste ghettoer".

Hvert møde i Ungefællesskabet starter derfor med, at de unge tager stilling til forskellige henvendelser fra aktører, der ønsker deres input til alt – fra forskning i unge i en ghetto til lokale byggeplaner eller deltagelse i et radioprogram. Dette har medført, at Ungefællesskabet har deltaget i adskillige medieindslag i Danmark, bl.a. P1, P4, TV 2 Nyhederne, Debatten med Clements etc., ligesom de også har deltaget i udenlandske medieindslag i bl.a. Sverige, Tyskland, Italien, Storbritannien og Rumænien.

En af Tingbjerg Ungefællesskabs metoder til at ændre den offentlige virkelighed har været at sammenfatte et offentligt brev med deres bekymringer vedrørende Ghattolisten og Ghettopakken til boligminister Kaare Dybvad Bek i forbindelse med offentliggørelsen af regeringens Ghattoliste den 1. december 2019. Brevet var et åbent brev og blev trykt i Politiken. I forbindelse med deres brev startede de unge en "solidaritetskampagne", hvor alle kunne skrive under på brevet. De unges brev har fået over 10.000 underskrifter.

Tingbjergs Ungefællesskabs engagement og deltagelse i den offentlige debat har også resulteret i, at de er blevet nomineret til Yggdrasilprisen, som hvert år overrækkes til *"en person, en institution eller en organisation inden for Hovedstadsforeningens område for et fremragende socialpolitisk initiativ i det forløbne år"*.

Tingbjerg Ungefællesskab startede i 2015, men tog først rigtig fat i 2017. Forskellige unge har været en del af fællesskabet gennem tiden. Der er dog en fast gruppe af unge, der har været med fra starten. Nogle af disse unge formår at mobilisere ressourcer og opbakning fra deres netværk, mens andre unge i fællesskabet mangler opbakning hjemmefra og oplever en vis mistillid fra forældre eller ældre søskende i forhold til de unges (især politiske) engagement i ungefællesskabet.

Der er en del voksenstøtte til rammerne for de unges selvorganisering i form af workshops om rettigheder og demokrati samt individuelle coachingsamtaler og økonomisk støtte til de forskellige lokale events. Tingbjerg Ungefællesskabs udvikling og resultater sker udelukkende på baggrund af de unges drivkraft og drømme om en positiv fortælling om Tingbjerg.

Nedenfor ses Eden Tewolde i Debatten med Clements. Her diskuterer hun Ghettopakken med politikere. Eden er en af stifterne af Ungefællesskabet og en af dets drivende kræfter.

RAMMY ALZAIDY, 20 ÅR

»Jeg har altid været smilende og glad, men jeg har også altid følt mig som en outsider. En outsider er en, som ikke føler sig som en del af noget, men også en, som ikke føler sig en del af det store fællesskab. Jeg havde en gruppe, som jeg altid gik med. Vi havde det til fælles, at vi ikke følte os accepteret i Danmark og vi følte os dumme. Mange af mine venner sagde altid »Vi er dumme og vi ender nok på kontanthjælp«. Men der var jeg ikke enig. Jeg har altid været nysgerrig på mennesker og har altid gerne ville mere.

Første gang jeg stødte på MS var, da jeg gik på en ungdomsklub på Nørrebro. Der var nogle nye mennesker, som jeg ikke kendte. De var kommet for at høre, hvad jeg synes, er fedt ved at være ung i Danmark og ung på Nørrebro – det havde jeg ikke prøvet før. De var interesserede i mig og det fangede min interesse.

Så blev jeg inviteret med på Frontløber. Her lærte jeg virkelig meget om mig selv og hvem jeg er. Jeg har altid følt mig anderledes. Selvom jeg taler dansk, har rødbedefarvet pas, føler mig dansk helt indeni, så har jeg følt mig anderledes. Nu var jeg sammen med en masse nye mennesker. Andre unge, som ikke dømte mig og vi var alle sammen en del af et nyt fællesskab. Jeg lærte at sætte ord på mine frustrationer og jeg lærte, at selvom man er forskellige og man er uenige, så kan man sagtens være en del af samme fællesskab. Det vigtigste, jeg har lært, er klart at udvide min egen komfortzone. Jeg fandt ud af, at man kan være uenig og alligevel ikke være sur på hinanden. Jeg lærte, at folk har forskellige syn på verden selvom mit eget er noget helt andet, så kunne mennesker, der ikke var som mig, lære mig noget. Før bevægede jeg mig næsten kun de samme steder. Nu har jeg holdt workshops i Sønderborg, holdt tale for 100 andre unge og skal i foråret ud og lave workshop om, hvad en rigtig mand er.

MS har været det sted, hvor jeg kan snakke og at der altid nogen som lytter – både unge og voksne. Mine ord er ikke mindre troværdige end andres – vi er alle forskellige, men vi skal kunne respektere hinanden og hinandens holdninger«

4. FORSKELLIGE FORMER FOR ORGANISERING

Fra projektets start har vi forsøgt at undgå en rigid projektramme, der "låste" projektet fast på specifikke mål, som kunne ekskludere nogle unge, hvis de ikke passede ind i projektets leveringer. Vi har været bevidste om, at projektet skulle kunne rumme en bred og mangfoldig gruppe af unge, hvoraf nogle har været præget af modløshed og har haft svære livserfaringer, mens andre har været i mere privilegerede positioner, selvom de også kan have haft udfordringer i form af f.eks. dårligt selvværd eller følelsen af eksklusion.

Netop dette understøttes af en stor europæisk undersøgelse *Partispace*,⁴ der rummer en række anbefalinger til, hvad der er væsentligt, når man arbejder med at engagere unge. Anbefalingerne er:

1. **Hverdagsmobilisering.** Unge er optaget af social retfærdighed, fairness, omsorg og demokrati. Men de mobiliserer sig omkring forhold, som er tæt på deres hverdagsliv. Forhold de ser og oplever i det daglige, og som umiddelbart påvirker dem.
2. **Det sociale som omdrejningspunkt.** Interne venskaber og sociale aktiviteter er vigtige. Nogle grupper er primært sammen på grund af deres venskaber.
3. **Selvbestemmelse.** De unge er meget motiverede af muligheden for selv at bestemme, hvordan de skal handle og selv finde politiske virkemidler, som er anderledes end de formelle.
4. **Anerkendelse og opmærksomhed.** De unge er optaget af at skabe opmærksomhed omkring forhold i ungdomslivet. At fortælle, hvem de er, snarere end at søge indflydelse.
5. **Steder at mødes.** De unge synes, det er vigtigt at have steder at mødes, hvor de selv kan skabe en uformel og legende atmosfære, i modsætning til mere institutionelle rammer som skoler og kommunale lokaler.
6. **Flydende organiseringsformer.** Mange unge fungerer godt med korte, projektorienterede indsatser med konkrete opgaver og kort tidshorisont. Og det er vigtigt at have det sjovt, selvom det handler om alvorlige emner.
7. **Motivation og engagement.** Det har stor betydning, at de unge selv definerer og i fællesskab brænder for projektet.

I overensstemmelse med dette har en af projektets ambitioner været at arbejde med fleksible strukturer og skabe forskellige deltagelsesplatforme, hvor unge fra forskellige positioner og med forskellige muligheder har kunnet føle sig som en betydningsfuld del af fællesskabet, og hvorfra den enkelte unge har kunnet udfolde og udvikle sit potentiale.

Vi har derfor løbende tilpasset vores arbejde til de unges virkelighed og afprøvet forskellige organiseringsformer for de unges engagement og udviklingsprocesser. Overordnet set kan vi tydeliggøre fire forskellige organiseringsformer i de unges selvorganisering, hvor de unge har kunnet finde en meningsfuld position.

Vedstående model giver et overblik over de forskellige måder, som de unge organiserer sig på.

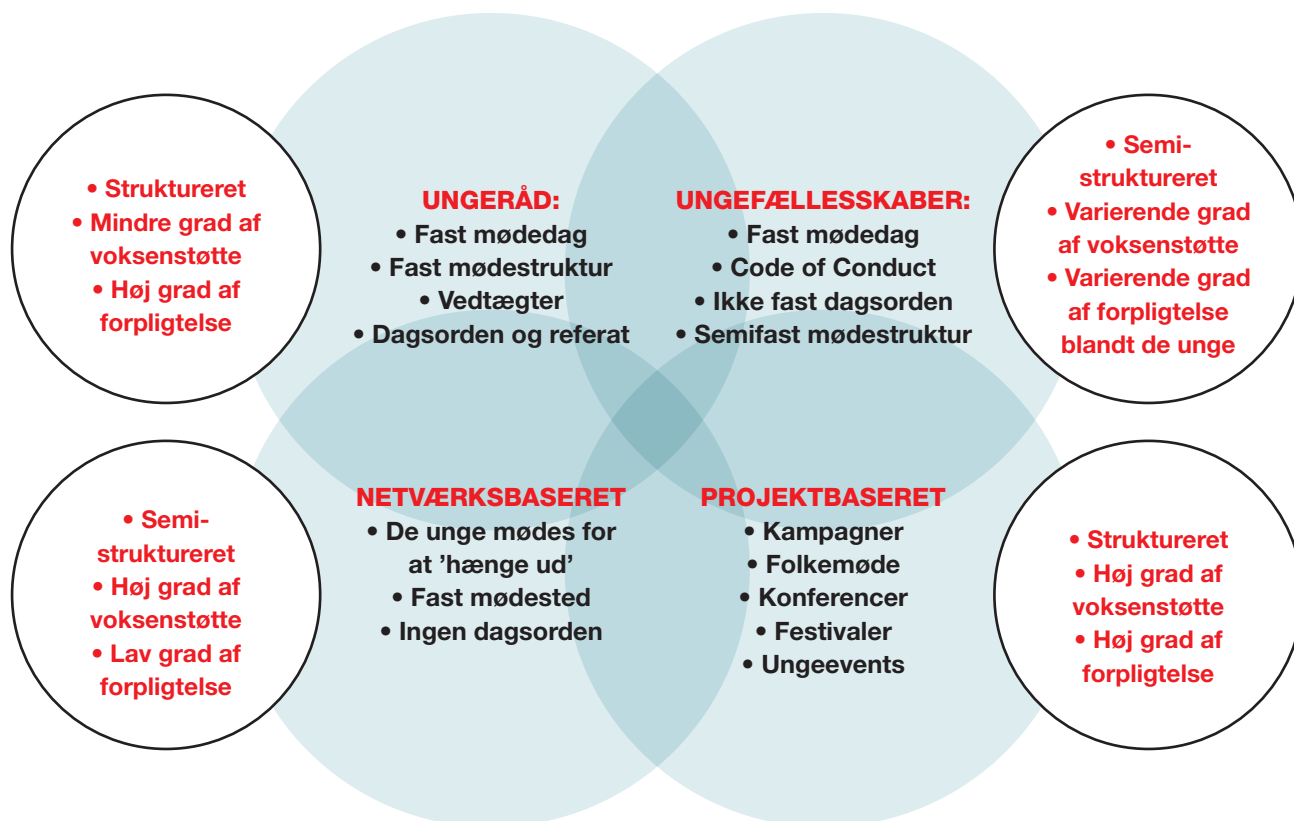
Det er vigtigt at understrege, at det er vores kategorisering af de unges deltagelse, der hjælper os til at forstå og operationalisere det felt, vi arbejder med omkring lokaldemokratisk udvikling og de unges aktive medborgerskab. De unge opererer ikke med disse opdelinger. Nedenfor følger en præsentation af de forskellige organiseringsformer.

1. UNGERÅD:

Et ungeråd har en fast mødestruktur, hvor der typisk kommer en fast dedikeret gruppe af unge, der følger en dagsorden og skriver referat. Et ungeråd kan sammenlignes med et elevråd. Netop på grund af et ungeråds faste mødestruktur fungerer det godt i en klubstruktur, hvor der er procedurer for beslutningsprocesser og økonomi. På grund af den faste struktur og høje grad af forpligtelse blandt de unge er den voksnes rolle typisk mere faciliterende. For nogle unge er det præcist dette format, der fungerer bedst, fordi de oplever, at det giver dem stabile, overskuelige og trygge rammer, mens det for andre unge kan virke for forpligtende, formelt og kedeligt. I arbejdet med ungeråd har vi primært arbejdet med klubber, og vi har sammen med Klub Kvisten, Klub Smedetofte og RYAC udgivet en specifik guide til klubber, der ønsker at arbejde med ungeråd.

⁴ PARTISPACE – Spaces and Styles of Participation (Horizon2020 forskningsprogram, 2015-2018).

ORGANISERINGSFORMER

EKSEMPEL: Klub Kvistens Ungeråd er forankret i klubbens struktur, hvor en gruppe på otte unge mødes den første onsdag i måneden. Ungerådet er bundet direkte op på klubbens aktiviteter og er derfor med til at træffe beslutninger omkring aktiviteter og arrangementer for klubbens medlemmer. Den voksne har en faciliterende rolle, men er også med til at sikre sammenhæng mellem de unges ønsker og klubbens rammer. Den voksne faciliterer altså strukturerne omkring ungerådets udvikling. Derudover tjekker den voksne ind med de unge og husker dem på, hvornår der er møder eller workshops.

2. UNGEFÆLLESSKAB:

Et ungefællesskab er mere løst struktureret end et ungeråd. Der er plads til at hænge ud og bare være sammen med sine venner. I denne organiseringsform er der stadig en vis grad af forpligtelse fra de unges side. Der er en fast mødedag, og de unge forpligter sig over for hinanden ved at lave f.eks. fælles arrangementer i deres lokalområde eller mindre projekter. Der er også typisk en stærk vision, der binder de unge sammen. Den største forskel mellem et ungeråd og et ungefællesskab er den grad, hvormed de unge forpligter sig til en fast mødestruktur, samt at de strukturelle rammer omkring et ungefællesskab typisk er mindre strukturerede end i en klub, da ungefællesskabet er mere områdebaseret end klubbaseret. I et ungefællesskab refererer de unge ikke til en fast kommunal

struktur eller administrerer en særlig økonomi. De er mere optaget af at få indflydelse på lokalområdets udvikling og laver aktiviteter for alle områdets unge og ikke blot en afgrænset gruppe som f.eks. unge i en klub. I arbejdet med ungefællesskaber har vi typisk arbejdet med boligsociale helhedsplaner. Voksenrollen er relativt aktiv, fordi de strukturelle rammer er mere flydende, og der derfor er større behov for pædagogisk støtte og facilitering af møderne.

EKSEMPEL: Tingbjerg Ungefællesskab består af ca. 15 unge, hvoraf nogle er meget dedikerede og ser sig selv som kernefrivillige i fællesskabet. Andre er løst tilknyttet, og deres deltagelse er mere afhængig af overskud og dagsorden. Det vigtige er, at der er plads til alle i ungefællesskabet, selvom nogle går forrest. Her er den voksnes rolle faciliterende og understøttende, f.eks. i forhold til de praktiske rammer, i forhold til at hjælpe med at finde kontakter til aktører i områder eller at bakke op om ideer og forskellige muligheder for ungefællesskabets udvikling i lokalområdet.

3. NETVÆRKSBASERET ORGANISERINGSFORM:

Her ses en mindre grad af forpligtelse blandt de unge, som "hænger ud" i netværk og venskaber. De unge mødes typisk i en klub eller på et værested, men samles stadig om et overordnet formål, f.eks. at kunne mødes omkring deres egne ideer

En gruppe af unge lytter til hinandens historier, 2017.

og have ansvar for at føre dem ud i livet. De netværksbaserede aktiviteter appellerer til nogle unge, som befinder sig i situationer med svære livserfaringer, og som kan have svært ved at overskue at forpligte sig til meget krævende aktiviteter. Her er voksenrelationen mere krævende, og den voksne spiller en stor rolle i relationsarbejdet med de unge.

EKSEMPEL: Pigefællesskabet på det Indre Nørrebro er et ungenetværk, som kun består af piger. Dette netværk udspringer af flere års arbejde med piger på det Indre Nørrebro i området omkring Blågårds Plads og Rantzausgade. Pigefællesskabet består af ca. 35 unge, som hver søndag mødes omkring forskellige sociale og kulturelle aktiviteter. Nogle gange har de unge arrangeret en biograftur, andre gange er der oplæg eller sociale lege. Selvom gruppen primært mødes omkring sociale ting, er der stadig en pædagogisk ramme og et formål, der handler om, at unge piger kan mødes omkring deres egne aktiviteter, og at de selv har ejerskab og ansvar for at føre dem ud i livet. Den voksne spiller en meget aktiv rolle for de unge i forhold til at facilitere de uformelle rammer for de unges deltagelse. Den voksne bruger også meget tid på at tjekke ind med de unge omkring deres refleksioner, drømme, udfordringer osv. Det er vigtigt, at de unge føler, at fællesskabet er meningsfuldt, så motivationen bevares.

4. PROJEKTBASERET ORGANISERINGSFORM:

Denne organiseringsform er defineret ved at være tidsbegrænset og ved at have et konkret formål. Det kan f.eks. være Folkemødet, en lokal

kampagne, en lokal festival eller et længerevarende undervisningsforløb. Disse tidsbegrænsede aktiviteter er især meningsgivende for unge, der ønsker at engagere sig i flere aktiviteter og vil have nye udfordringer. Der er også flere unge, der engagerer sig i de projektbaserede aktiviteter, fordi de ser det som en måde til at få nye kompetencer og blive en del af MS' aktiviteter og frivilligmiljøer. Det kan også være unge, der har svært ved at engagere sig i de andre organiseringsformer med forpligtelser uden tidsbegrænsning, eller unge, der ikke kan gennemskue deres egen rolle. I denne projektbaserede organiseringsform er forpligtelsen tidsafgrænset, og der er konkrete roller som f.eks. performere, aktivister eller hjælpere, når der skal deltages på Folkemødet eller planlægges en lokal festival. Ligesom den netværksbaserede organiseringsform spiller den voksne også her en meget aktiv rolle i de strukturerede forløb. F.eks. støtter den voksne de unge i at komme til tiden til workshops eller møder, den voksne sparrer med de unge om deres refleksioner og læring, og den voksne underviser og faciliterer understøttende processer.

Det er vigtigt at understrege, at ovenstående kategorisering af organiseringsformer ikke skal forstås som opdelte eller adskilte. Tværtimod er organiseringsformerne overlappende og supplerer hinanden. For nogle af de unge flyder formene sammen, da de ikke ser deres engagement som afgrænset til en bestemt type organisering. Vores oplevelse er, at de unge ikke kun deltager i én form for organisering, men tværtimod skifter mellem de forskellige organiseringsformer og afprøver forskellige typer af engagement. På den måde

afprøver de unge sig selv i forskellige kontekster og afprøver forskellige relationer, forpligtelser og forskellige typer af ansvar. Nogle af de unge har været med i organiseringer, hvorefter de forsvinder ud af projektet, men kommer tilbage og engagerer sig på en ny måde senere i projektet.

En anden pointe er, at vi har oplevet, at de unges selvorganisering også skifter karakter gennem tiden. F.eks. har Brøndby Strand Ungefællesskab gennem tiden udviklet sig til at have mere karakter af et ungeråd, da både de indre og ydre strukturer er blevet mere stabile. Ungefællesskabet har fået en fast plads i en lokaldemokratisk struktur og har udviklet sig til en lokal ungeforening. Se case omkring Brøndby Strand Ungefællesskab nedenfor.

GODE RÅD:

- Overstående model kan inspirere til et fleksibelt projekt, hvor forskellige deltagelsesplatforme tilbydes til de unge. Det er vigtigt at understrege, at der ikke er noget hierarki i modellen, hvor én organiseringsform er bedre end de andre. Det vigtige er at skabe forskellige deltagelsesmuligheder for unge i forskellige positioner.
- Det er den fælles praksis i projektets forskellige organiseringsformer, der er projektets centrale "motor", og som binder projektet sammen. Vores stærke vision er den fælles praksis, vores fokus på at skabe deltagelsesplatforme, hvor de unge kan handle og skabe forandring, samt vores fokus på den personlige udvikling, hvor den enkelte unge bliver klar over sin egen rolle og identitet i verden.

UNGE BLIVER EN DEL AF BEBOERDEMOKRATIET I BRØNDBY STRAND

I samarbejde med Brøndby Strand Projektet (BSP – boligsocial helhedsplan) startede vi Brøndby Strand (BS) Ungefællesskab i slutningen af 2017, og Ungefællesskabet består i dag af 11 unge, der mødes hver anden uge. Ungefællesskabet er en sammensat gruppe af unge med forskellige ressourcer og livserfaringer. Derfor er der også relativt meget voksenstøtte til rammerne for de unges **selvorganisering**. Voksenstøtten består primært af facilitering af møderne og sparring med de unge.

BS Ungefællesskab arbejder for at få **demokratisk indflydelse** på relevante ungeområder. F.eks. fik BS Ungefællesskab i 2019 indflydelse på Brøndby Kommunes ungeguide-ordning for unge, der udviser bekymringstegn i adfærd og/eller psykisk sårbarhed. MS og BSP støttede de unge i at komme i kontakt med kommunen og opfordre til, at Ungefællesskabet blev inddraget og fik indflydelse på processen. Derefter holdt kommunen møde med Ungefællesskabet. Ungefællesskabet udarbejdede en rapport med inputs til selve ordningen og kommunikationen omkring denne som de fremlagde for den ansvarlige arbejdsgruppe. Bl.a. kom de unge særligt med ideer til hvordan ordningen kunne gøres mere attraktiv for målgruppen og kommunikeres bedre ud til unge. På baggrund af det igangsatte man f.eks. en proces for hvordan Snapchat kunne bruges i kommunikationen om ungeguide-ordningen.

Efterhånden som Ungefællesskabet er blevet en mere etableret aktør i Brøndby Strand, har de unge valgt at blive en forening med henblik på at styrke de unges autonomi. På den måde har Ungefællesskabet i praksis fået mere karakter af at være et formelt ungeråd, selv om de kalder sig Brøndby Strand Ungefællesskab. Den formaliserede organisering betyder, at de unge i 2019 har fået et formelt samarbejde med afdelingsbestyrelserne i Brøndby Strand og dermed er blevet en direkte del af det lokale beboerdemokrati. Ungefællesskabet og afdelingsbestyrelserne har ind-

gået aftale om, at de unge skal høres i ungerelaterede aktiviteter, bl.a. ved minimum et årligt møde mellem Ungefællesskabet og afdelingsbestyrelserne, samt de unge kan indstille ting til dagsordenen til afdelingsbestyrelsernes afgørelse. Derudover er de blevet bevilget et fast mødelokale i området samt 50.000 kr. i 2019 til afvikling af mindre, lokale ungeaktiviteter. Dette er en kæmpe anerkendelse af, at unge i almene boligområder skal være en del af det almene beboerdemokrati som en fastforankret del af de lokaldemokratiske strukturer. På den måde har områdets unge adgang til en formaliseret kanal til indflydelse på lokale beslutninger.

Ud over de unges arbejde med direkte demokratisk indflydelse har et stort tema for BS Ungefællesskab været arbejdet med kreative udtryksformer som f.eks. spoken word, rap, poesi etc. De unge har brugt disse virkemidler som **historiefortælling omkring unges stemmer i Brøndby Strand**. F.eks. afviklede BS Ungefællesskab i april 2019 en stor ungefestival i Brøndby Strand, som de kaldte "Ordets Magt". Festivalen havde fokus på kreative udtryksformer og stærke budskaber om, hvordan unge skal udvikle deres identitet og mening og høres gennem kreative virkemidler. Festivalen havde ca. 300 deltagere.

BS Ungefællesskab har derfor også været på en række workshops omkring eventplanlægning, kommunikation og kreative udtryksformer. På selve festivalen stod de unge selv for hele dagen i samarbejde med voksne og frivillige fra både MS og BSP.

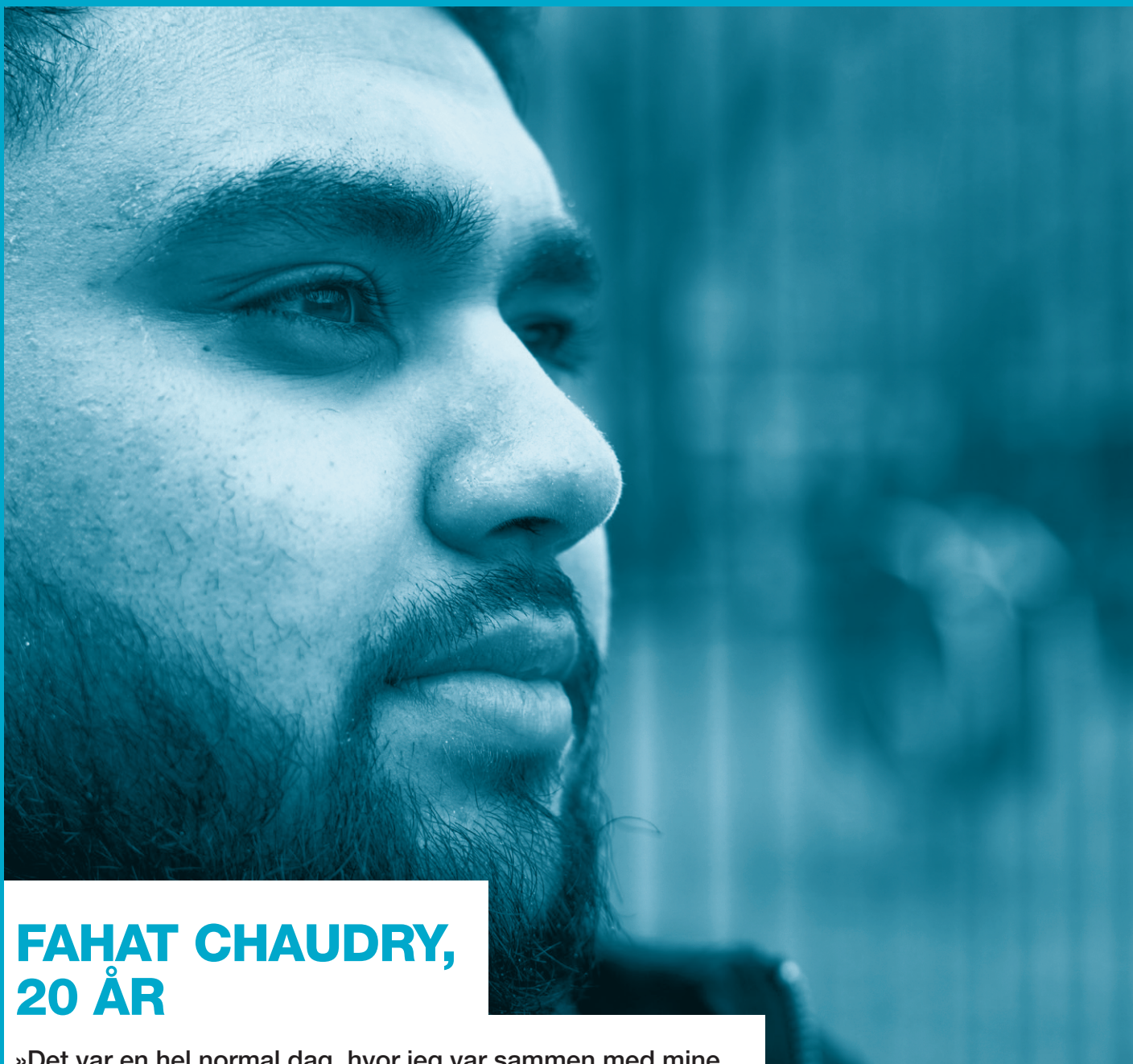
»Vi er med til at give andre unge en mulighed for at lave en masse forskellige aktiviteter, andet end at lave ting som de ikke rigtig burde lave, f.eks. med Ordets Magt. Der havde vi tre workshops, man kunne deltage i inden ... Det er en oplagt mulighed for en masse unge at komme til de workshops og få udviklet noget. Det her med at give os unge en platform, hvor man kan facilitere foran andre det, man brænder for. (...) Jeg synes også, at Ungefællesskabet har en indflydelse på, hvordan man er blevet som menneske faktisk, at man nu tør at deltage. Og nu ved man, at det ikke kun er én selv, der har en holdning til forskellige ting. Man ved, at der også er andre med samme interesser, i stedet for bare at være sammen med sine typiske venner eller være alene på værelset, lægge makeup eller se fodbold.

F.eks. har vi været inde og hjælpe kommunen med en 'ungeguide', og der fik de øjnene op for, at vi faktisk turde gøre noget og ikke bare spise kaffe og kage. En anden ting kunne være en samtale med politikerne, som forhåbentlig også har sat nogle tanker i gang hos dem. De små ting kan også gøre en stor forskel.«

– Ung fra Brøndby Strand Ungefællesskab

Brøndby Strand ungefællesskab
inden 'Ordets Magt', 2019

FAHAT CHAUDRY, 20 ÅR

»Det var en hel normal dag, hvor jeg var sammen med mine kammerater. En af dem foreslog, at vi skulle gå hen til et event, som Mellemfolkeligt Samvirke stod bag. Jeg anede ikke, hvad Mellemfolkeligt Samvirke var for noget, og selv om det lød interessant, så orkede jeg ikke. Så sagde min ven, at der var mad – shawarma – og så sagde jeg ok, lad os give det en chance.

Det handlede om, hvordan man bliver meningsdanner. Der var unge fra forskellige områder af København, og vi snakkede om det ghettoudspil, som Lars Løkke lige havde lanceret. Jeg er jo bare en pretty simple guy, men jeg havde allerede min egen mening om ghettolisten og om politik, og selv om jeg ikke kendte nogen i lokalet, så kom jeg med mine input, og folk lyttede og forstod, hvad jeg sagde, og på den måde fik jeg en interesse for arbejdet i Mellemfolkeligt Samvirke.

Det har givet mig en selvtillid. Og tryghed. Det har givet mig et sted - en platform - hvor jeg kan udtrykke mine holdninger og bliver klogere på andres holdninger. Mellemfolkeligt Samvirke har skabt et særligt bånd til og mellem de unge.«

5. LÆRINGSPROCESSER OG KOMPETENCE-UDVIKLING

I dette kapitel vil vi gå i dybden med, hvordan vi har arbejdet med at etablere kollektive og individuelle rammer for de unges læring og kompetenceudvikling i et aktivt medborgerskab. Vi vil uddybe de teorier og metoder, der ligger til grund for vores læringsbegreb, samt de konkrete læringsprincipper og undervisningsmetoder, der anvendes i projektet.

Et grundlæggende fokus i alle projektets aktiviteter og organiseringer er arbejdet med de unges læring. Læring er helt centralt i forhold til at skabe individuelle og strukturelle forandringer. Vores tilgang til læring er inspireret af Paulo Freires teori om *"de undertryktes pædagogik"*,⁵ der spiller sammen med den rettighedsbaserede tilgang. Her er læring en refleksiv og erfaringsbaseret proces, der fører til handling. Læring knyttes til det demokratiske *empowerment*, hvor mennesker gennem både individuel og kollektiv refleksion begynder at sætte spørgsmålstejn ved magtforhold for derved at ændre dem.

Det er et gennemgående fokus i projektet, hvordan de unge erfarer, reflekterer og udvikler sig gennem de forskellige organiseringsformer, som vi ser som forskellige læringsrum for de unge. I – og imellem – disse læringsrum har vi arbejdet med forskellige kollektive og individuelle metoder for erfaringsbaseret læring, der har suppleret og gensidigt understøttet hinanden.

Fordi unge i særligt udsatte positioner har været en vigtig målgruppe for projektet, vil vi starte dette afsnit med at beskrive de særlige behov for kompetenceudvikling, som kendetegner nogle af disse unge.

5.1 DET SÆRLIGE BEHOV FOR KOMPETENCEUDVIKLING HOS UNGE I UDSATTE POSITIONER

Når de unge skal støttes i at udvikle kompetencer til at tage del i og skabe en ny demokratisk offentlighed, opstiller vi læringsmål, der – med afsæt i den rettighedsbaserede tilgang – har fokus på *viden* om magtstrukturer og *færdigheder* i kommunikation og organisering m.m. Vi har dog en mere holistisk tilgang til læring og har derfor også fokus på de unges *personlige og sociale kompetencer*, herunder de unges *indre motivation og tilgang* til verden omkring dem.

Netop en holistisk tilgang til læring med fokus på de forskellige læringsaspekter af de unges liv og opfattelser er vigtigt i arbejdet med at inddrage, rumme og fastholde unge i meget udsatte positioner. Nogle af disse unge har udfordringer med helt grundlæggende personlige og sociale kompetencer som f.eks. selvtillid, evnen til at forpligte sig og holde ud, empati og evnen til at kunne læse og forstå de sociale mekanismer i en større gruppe. Det er helt afgørende, at voksne har været i stand til at forstå den enkelte unges reaktioner i forskellige situationer og har kunnet reagere hensigtsmæssigt.

I det følgende vil vi udfolde nogle tilgange og forståelser, som typisk er udviklet i forbindelse med socialt og pædagogisk arbejde.⁶

Hvis de unge skal finde ro og motivation til at indgå i demokratiske fællesskaber, forudsætter det, at de besidder en række grundlæggende personlige og sociale kompetencer. For nogle af de unge betyder det, at de bliver bedre til at regulere sig selv – opnår selvkontrol – så de kan fastholde opmærksomheden og koncentrationen og styre deres impulser. Nogle unge har også særlige behov for at udvikle evnen til at kunne danne relationer med andre og tilpasse deres adfærd til de rammer, de indgår i.

I det følgende går vi ind på tre vigtige fokusområder omkring de personlige og sociale kompetencer, som er vigtige at indtænke i praksis, når man vil give unge i mere udsatte positioner mulighed for at deltage i demokratiske fællesskaber. Nogle af de unge skal styrkes i:

- at **få tillid til andre mennesker** og få troen på, at andre mennesker vil dem det godt
- at **begå sig socialt** i forskellige sammenhænge (arenaer)
- at **tro på, at ting kan lykkes**, gennem passende udfordringer

⁵ Læs mere hos Paulo Freire: *De undertryktes pædagogik*. Christians Ejlertsen Forlag 1973.

⁶ Læs mere om disse tilgange i Klaus Goldschmidt Henriksen m.fl.: *Unge i partnerskaber – veje ud i virkeligheden*, SPUK 2016; Hanne Warming og Michael Christensen: *Tillid i socialt og pædagogisk arbejde med børn og unge*, Akademisk Forlag 2016; Pär Nygren: *Professionel omsorg for børn og familier: fra teori til værktøj*, Dansk Psykologisk Forlag 1999.

Fællesspisning 2018

DE UNGE SKAL STYRKES I AT FÅ TILLID TIL ANDRE MENNESKER

Livet igennem indgår vi i mange forskellige former for menneskelig kontakt. Samspil og erfaringer herfra er med til at forme vores muligheder for at indgå i nye sammenhænge. Når det går godt, styrkes vi i vores grundlæggende tillid til, at andre mennesker vil os det godt, og at de dermed er værd at være i en relation til. Tillid betyder, at vi tør betrede nye stier. Det opbygger vores tro på, at det f.eks. kan lade sig gøre at være et fuldgældigt medlem af et ungefællesskab. Tillid er nødvendigt for, at vi kan handle – alene og sammen med andre – og at vi tør stole på andre og dele ansvaret med dem.

Nogle unge har imidlertid dårlige erfaringer med relationer. De kan være opvokset i familier, der ikke fungerer, fordi forældrene har været fraværende på grund af misbrug, psykisk lidelse eller karriereræs. Eller de kan være opvokset i familier, som har været kendetegnet ved konflikter, uforudsigelighed og måske fysisk vold. Den manglende tillid, som den unge oplever, kan føre til, at hun ikke tror på, at hun kan stole på relationer til voksne eller andre unge. Og hvis hun ikke tror på relationer, trækker hun sig og har svært ved at tro på, at hun kan få hjælp. I stedet fortsætter den unge med selv at tage hele ansvaret for sit liv, eller hun vælger at isolere sig. Uanset hvilken strategi den unge vælger, kan det let føre til, at hun konstant er på vagt, stresset og fokuseret på at overleve. I sådan en situation kan det være svært at koncentrere sig om at indgå i aktiviteter sammen med andre unge og umuligt at forpligte sig f.eks. i et ungeråd eller et ungefællesskab. Den unge vil meget hurtigt give op, hvis noget går skævt, og vil måske blive væk fra aktiviteterne første gang, der kommer lidt

modgang. Derfor er det vigtigt at arbejde bevidst på at styrke den unges tillid til systemer og andre mennesker.

GODE RÅD:

- Støt de unge i at **sætte ord på følelser** – såsom vrede, glæde, sorg og angst – så de ikke behøver at reagere med de grundlæggende reflekser: Passivitet, flugt eller aggression. Et af midlerne er at fungere som "spejl" for de unge og sætte ord på følelser og reaktioner, f.eks. når den unge ikke forstår reaktionerne fra andre unge.
- Støt de unge i at **få en større situationsforståelse** ved at hjælpe dem, når de møder nye situationer, og i nye sociale sammenhænge. De vil ofte have brug for en voksens gode råd og evne til at gå ind og håndtere konflikter, fordi de misforstår, hvad der sker, og hvad der bliver sagt, eller de trækker sig, fordi de bliver utrygge. Og de vil have brug for den voksne og andre unges funktion som rollemodeller for "den gode opførsel og stil".
- Støt de unge i at **udvikle hensigtsmæssige mestrings- og overlevelsestrategier** ved at træne enkle måder til at sige til og fra eller ved at få en "time out", så den unge gradvist opbygger troen på, at hun godt kan gennemføre de ting, som hun sætter sig for. Det kan f.eks. være at lære at "tælle til ti" og "hejse det røde flag", før det hele koger over inde i hovedet. Den unge skal lære at tænke, før hun handler, og skal kunne affektregulere sig selv. Hun skal langsomt lære tålmodighed, selvkontrol og selvdisciplin.

DE UNGE SKAL STYRKES I AT BEGÅ SIG SOCIALT

At kunne indgå i fællesskaber med andre kræver, at vi har lært det. Nogle unge er opvokset i dysfunktionelle og meget særlige familier og har måske kun haft vennegruppen på gaden som ramme for at lære, hvad der er rigtigt og forkert, hvordan man opfører sig, taler, løser konflikter, kommunikerer om følelser osv. Disse unge har måske under deres opvækst mødt en overflod af tavshed eller en hverdag fyldt med aggressive og nedgørende verbale ytringer. De unge har derfor ikke fået de nødvendige sociale kompetencer med sig og har ofte svært ved at indgå i og blive accepteret i fællesskaber af "almindelige" unge. Mange af disse unge får især problemer i overgangene fra en kendt social arena til en ny og ukendt.

Det er med andre ord ikke et bevidst valg – eller manglende vilje – der gør, at nogle unge ikke kan tilpasse sig normer og koder i en ny gruppe eller har svært ved at behandle andre med almindelig plig og respekt. De ved ikke, hvordan man gør, for de har aldrig lært det.

GODE RÅD:

- Støt de unge ved at være bevidste om, at I har en **rummelig, anerkendende og direkte kommunikation**. Vær det gode eksempel, der i praksis kan demonstrere for den unge, hvordan man gør. Det betyder bl.a., at I skal være bevidste om, hvornår ironi og en rå, kammeratlig – men også indforstået – "værkstedsjargon" er på sin plads. Og hvornår den ikke er på sin plads, fordi det for nogle unge er vigtigt, at de ikke skal bruge energi på at tolke udsagn, når de har rigelige udfordringer med at forstå, hvad der sker omkring dem, og lære almindelig omgang og "god tone".

DE UNGE SKAL STYRKES I AT TRO PÅ, AT TING KAN LYKKES

De unge, der af forskellige grunde har lidt nederlag, har brug for at få opbygget en tro på, at ting også kan lykkes for dem.

De unge vil have brug for igennem struktur, overskuelighed og tilpassede opgaver at få støtte til at træne personlige kompetencer som behovsudsættelse, udholdenhed og selvopholdelsesdrift. Det kræver, at de er i et miljø, som gennem tilrettelæggelsen af arbejdet hjælper dem til at finde livsglæden, optimismen og troen på, at ting kan lykkes, og som træner deres mod i forhold til at turde give sig i kast med nye og tilsyneladende uoverskuelige opgaver.

GODE RÅD:

- Støt de unge ved at skabe **rammer for projektets aktiviteter, som indeholder overskuelige udfordringer og opgaver**, der er tilpasset den enkeltes udviklingsniveau og giver den enkelte unge tryghed til at lære at håndtere uro og usikkerhed i det udviklingstempo, som passer til hende.
- Støt den unge i at finde sine **særlige interesser, ressourcer og ønsker** til udvikling.
- Støt de unge ved at **være rummelige** og giv plads til unge, som ikke lige i starten er i stand til at passe ind i traditionelle mødeformer med krav om stabilt fremmøde.

ASK MODELLEN – LÆRINGSMÅL

I undervisningssammenhænge arbejder vi med at inddele læringsmål efter en model, der hedder ASK. Dette står for *Attitude, Skills og Knowledge* (indstilling, færdigheder og viden). Ved at opdele læringsmål i disse kategorier arbejdes med en holistisk tilgang til de unges læring og udvikling, der både fokuserer på konkret viden og færdigheder, og på de unges personlige udvikling og indstilling til livet.

ASK modellen indebærer, at der altid er opmærksomhed på at opstille læringsmål, der indeholder alle tre aspekter: Det betyder, at læringsmålene indeholder elementer af viden (*knowledge*), elementer af færdigheder (*skills*) og elementer af indstilling (*attitude*), dvs. de personlige og sociale kompetencer (som er beskrevet ovenfor), der er tilpasset de konkrete unge i det konkrete forløb.

Se et eksempel på, hvordan ASK kan opstilles i illustrationen nedenfor:

En af de unge fortæller, hvordan hun har oplevet at udvikle empati gennem projektet:

»Jeg føler, vi ikke længere kun hører, hvad folk siger, men at vi faktisk lytter til, hvad andre unge siger, og hvad vi selv føler, sådan at vi i hvert fald selv er mere opmærksomme på at lytte med hjertet.«

Kan du sige lidt mere om, hvad forskellen er på at høre og lytte?

»Høre er, sådan der, at jeg hører, hvad du siger, men det er, som om jeg ikke rigtigt kan identificere mig med det, eller jeg kan ikke rigtig forstå det, så jeg hører det bare, og så tænker jeg, okay. Men når jeg lytter, så er jeg opmærksom på, at jeg faktisk prøver at sætte mig ind i din situation, eller at jeg faktisk bare prøver at forstå, hvad det er, der sker, og så kan jeg huske det til en anden gang.«

– Ung kvinde

Indstilling / Attitude:

Empati og tolerance: De unge lærer at rumme andres holdninger, og at uenighed med andre ikke nødvendigvis betyder, at man er uvenner.

Selvtillid og mod: De unge udvikler selvtillid og tror på egen værdi og kompetencer. De unge har lyst til og mod på at træde ud af deres komfortzone og prøve kræfter med nye roller og projekter.

Motivation: De unge udvikler motivation til at ville gøre en forskel for andre.

Forpligtelse og ansvar: De unge lærer at forpligte sig til et projekt og tager ansvar for deres egen og andres læring og dialog. De lærer om basal mødestruktur, f.eks. at komme til tiden og at forpligte sig til aftaler.

Færdigheder / Skills:

Historiefortælling: De unge lærer at fortælle deres personlige historie og bruge historiefortællingsteknikker til at skabe nye normer omkring køn.

Budskabsformidling og præsentationsteknikker: De unge lærer at blive bevidste om egne budskaber og præsentere dem for andre. De lærer at føle sig sikre i deres budskaber og opnår evnen til at præsentere dem.

Spørgsmål og én-til-én-samtaler: De unge lærer at stille gode spørgsmål, der opfordrer til dialog og samtale. De lærer desuden at have én-til-én-samtaler med andre unge og at motivere andre unge til at gøre en forskel i forhold til køn og social kontrol.

Facileringsredskaber: De unge lærer at udvikle og facilitere en workshop for den sekundære målgruppe.

Viden / Knowledge:

Normer og værdier: De unge får viden om, hvad normer og værdier er, og hvordan bestemte normer kan være styrende for vores opfattelser af køn.

Magt: De unge får viden om magtstrukturer i samfundet, hvordan magt udøves gennem vores handlinger, og hvordan man som ung kan ændre magtstrukturerne.

Sprog: De unge får viden omkring sprogets betydning, og hvordan sprog former vores identitet. De unge får udvidet deres sprogforråd og bliver bevidste om, hvordan de selv kan bruge sprogets magt.

Unge fra Nørrebro, Bispebjerg og Tingbjerg laver fælles high-five inden de skal afholde et stort ungeevent, 2017.

For at leve op til elementerne i de særlige behov for kompetenceudvikling og læringsmålene, som er beskrevet ovenfor i dette afsnit, har projektet bestået af forskellige læringsformer, der har suppleret og gensidigt understøttet hinanden: Etablering af praksisfællesskaber og grænsefællesskaber, tilrettelagt undervisning og workshops samt individuel støtte gennem 1:1-samtaler.

5.2 PRAKSISFÆLLESSKABER, DET FÆLLES TREDJE OG GRÆNSEFÆLLESSKABER

De unges forskellige former for selvorganisering er det, man i teorien kalder *praksisfællesskaber*. Når de unge deltager i forskellige former for fællesskaber, dvs. når de er med i en fælles praksis med nogle andre unge og voksne omkring nogle fælles mål, så udvikler de deres kompetencer. I et praksisfællesskab lærer man i og af praksis. I projektet har vi arbejdet med praksisfællesskaber som en metode til at forstå, hvordan de unge udvikler sig gennem deres kollektive selvorganisering, og hvordan vi som voksne er med til at facilitere processer for den enkelte og fællesskabet.⁷

Praksisfællesskaber er en integreret del af vores dagligdag. Vi har alle et tilhørsforhold til praksisfællesskaber: Hjemme, på arbejde, i skolen, i forbindelse med fritidsinteresser. Vi kan på ét og samme tidspunkt være en del af mange forskellige praksisfællesskaber. Og de praksisfællesskaber, vi tilhører, skifter i løbet af livet.

I de unges fælles aktiviteter kan det pædagogiske begreb om *det fælles tredje* bidrage til yderligere at præcisere indholdet i praksisfællesskaberne.⁸

Det fælles tredje opstår, når de unge mødes omkring en fælles aktivitet eller et projekt, der

bliver til et mål i sig selv. Det fælles tredje er, når de unge og voksne sammen flytter sig hen mod et fælles mål og udfører handlinger, der sigter efter andet og mere end blot deltagernes eget umiddelbare udbytte. Når der arbejdes hen mod et fælles mål, får de unge et ansvar, der ligger ud over ansvaret for deres eget liv og deres eget udbytte. De unge oplever, at deres indsats betyder noget, og at de vil blive savnet, hvis de ikke er der. Og fremfor alt bliver de unge motiveret ved at opleve glæden ved en veludført indsats, som skaber respekt og anerkendelse og får betydning for andre end dem selv.

Folkemødet er et godt eksempel på, hvordan de unge i fællesskab med MS, klubberne og de boligsociale helhedsplaner arbejder på at få de unges stemme inkluderet i debatten om f.eks. Ghetto pakken, FN's Verdensmål og unges demokratiske rettigheder. Se eksemplet i tekstboksen.

En vigtig side ved praksisfællesskaberne er at skabe rammer for, at de unge kan udbygge deres sociale netværk til jævnaldrende. Unges fællesskab er vigtigt for den enkeltes identitetsarbejde. Nogle unge har brug for støtte til at kunne indgå i sociale fællesskaber med andre unge, fordi de ikke har fået disse kompetencer med sig fra deres opvækst. Udvikling af relationskompetencer kan kun ske i samspil med andre, hvor den enkelte unge kan hjælpes til at tolke andre unges adfærd og samtidig støttes i at se på egen adfærd. Derfor er det en del af aktiviteterne i projektet at opbygge et stærkt socialt fællesskab, som alle de unge kan

⁷ Læs mere hos Etienne Wenger: *Praksisfællesskaber*, Hans Reitzels Forlag 2004.

⁸ Læs mere i f.eks. Ditte Clemen & Klaus Goldschmidt Henriksen (red.): *Fortællinger fra Gaden*, SPUK 2014.

indgå i. En af de unge fortæller nedenfor, hvordan hendes fællesskab er blevet til hendes familie.

»Jeg synes ofte, at man prøver at vise, hvor forskellige mennesker er og sådan, hun har den her religion, eller hun er sort eller hvid, eller sådan, at man hele tiden ligesom prøver at vise, hvor forskellige vi er. Men jeg synes, at dét, at vi er med i det her, bare gør, at vi allesammen er ens. Vi giver samme håndtryk til hinanden eller giver krammer til hinanden, eller sådan. Det virker bare sådan, der er ikke andet end det. Og så har jeg skrevet sådan nogle ord. Lige, sådan der, altså man bliver lidt sådan en familie, som deler nogle ting. Vi kommer meget tæt på hinanden. Det synes jeg også, man tager med.«

— Ung kvinde

Når unge har svært ved at indgå i sociale fællesskaber med andre, skal de støttes i at få gentagne positive oplevelser og stabiliserende erfaringer med at være en betydningsfuld del af et fællesskab. Fællesskabet fungerer som en slags "øvebane" for sociale interaktioner og som en base, den unge kan vende tilbage til og spejle sig i med de erfaringer, han har gjort sig. Samtidig kan praksisfællesskabet reducere de unges ensomhedsfølelse, fordi de er en del af et fællesskab med andre unge. Dette fællesskab med andre unge kan ikke erstattes af voksne, uanset hvor dygtige og kompetente disse voksne er. Men de voksne kan være rammesættere for fællesskabet og indgå i samspil med de unge i aktiviteterne.

I de forskellige organiseringer, vi arbejder med, er alle unge fra starten medlemmer af fællesskabet, selvom de endnu ikke er erfarne og med i kernen af arbejdsfællesskabet. I teorier om læring i praksisfællesskaber bruges begrebet *legitim perifer deltagelse* om den proces, hvor den enkelte bliver en del af praksisfællesskabet. Begrebet analyserer relationen mellem den nye og de mere erfarne i praksisfællesskabet.⁹

Når en ny ung kommer ind i et af ungerådene eller ungefællesskaberne og måske har svært

ved at forpligte sig til at komme hver gang, er hun alligevel fra starten mere end blot en iagttager af det arbejde, der udføres i praksisfællesskabet. Hun er deltager. Det perifere fortæller, at hun måske starter i et hjørne af fællesskabet, men begrebet handler også om, at hun kan bevæge sig længere ind – og omkring – i praksisfællesskabet. Så uanset hvor ny og uerfaren den unge er, er hun en del af fællesskabet, som netop rummer deltagere med forskellige ressourcer og med både stor og mindre erfaring i deltagelse.

Med blik for den legitime perifere deltagelse kan vi i projektet rumme og facilitere nye veje ind i fællesskaberne for unge, som er mere på kanten end andre unge og har få eller dårlige erfaringer med at forpligte sig i et fællesskab eller til en sag. Når vi på den måde faciliterer en vej ind i fællesskaberne for disse unge, hvor de fra starten er fuldgældige deltagere, er de unge samtidig med til at skabe og udvikle den fælles kultur og identitet, der er i fællesskabet: Hvad er god stil og normerne i vores fællesskab? hvordan taler vi til hinanden? hvad bør man gøre? hvad kan man gøre? hvad har vi af fælles symboler? hvad er vores historie, og hvilke begivenheder bliver efterhånden en del af den fælles historie om vores fællesskab? hvilke rutiner har vi, hvilke bevarer vi, og hvilke bryder vi?

Den enkelte unge skifter position i fællesskabet, efterhånden som hun bliver mere erfaren. Det er vigtigt hele tiden at udvikle nye ledere og kulturbærere, der tager ansvaret for større eller mindre områder. Derfor vil den enkelte unges position også skifte over tid. Det forudsætter imidlertid, at der udvikles fleksible rammer, hvor den unge – med den nødvendige støtte – kan indtage forskellige funktioner og mindre eller mere omfattende roller i aktiviteter og events i ungefællesskabet.

»Det, jeg har lagt mærke til ved at gå heroppe, det er, at der er stor aldersforskel på dem, der er her. Der er nogle, der f.eks. er 13. Og der er nogle, der er 22. Og i starten var det mest sådan, at vi ældre sad sammen. Men jeg har lagt mærke til, at vi har været til mange aktiviteter, hvor der både har været 13-årige, 19-årige og 22-årige, men vi kommer godt ud af det sammen, fordi vi inspirerer hinanden. Vi ældre lærer fra os til de yngre, og vi hører mere om, hvad de laver,

9) Læs mere i Jean Lave og Etienne Wenger: *Situeret læring og andre tekster*, Hans Reitzels Forlag 2003.

Unge fra Albertslund, Bispebjerg, Brøndby Strand, Høje Taastrup, Nørrebro og Tingbjerg på Folkemødet på Bornholm 2019.

og de kommer nogle gange: 'Hej piger, jeg har nogle problemer, kan du ikke lige hjælpe mig?' Det kunne en 13-årig pige finde på at sige til mig. Så det har jeg lagt meget mærke til på det her projekt, og det har været vigtigt, fordi kendskab giver venskab. Vi er kommet tættere ind på hinanden, også ældre på de yngre, og det er fedt, fordi så er vi rollemodeller. Det er en god ting. Vi lærer hinanden ting på kryds og tværs, men det foregår mellem os piger. Det er ikke noget, vi får at vide af de frivillige eller noget. Nej, det er ikke så meget med: 'Du skal lære det og det og det', men mere 'Hvis du spørger om noget, så skal vi nok svare på det'. Man bliver klogere måske på andre ting, ik'.

— Ung kvinde

Mange af de unge, som vi har arbejdet med, er på mange måder lokalt immobile, idet de bliver inden for grænserne af deres lokalområde. Det kan være svært for dem f.eks. at krydse Nørrebrogade eller bevæge sig fra Blågårdsplads til Fælledvej. For mange af dem gælder, at deres identitet er stærkt forankret i det lokalområde, hvor de er vokset op, går i skole, og hvor deres venner bor. Derfor har en vigtig del af projektet også været at skabe fællesskaber på tværs – grænsefællesskaber – og bryde de unges vante grupperinger og rollefordelinger.

Et grænsefællesskab er et "praksisfællesskab, der overlapper mellem to eller flere praksisfællesskaber og dermed skaber nye forbindelser og samarbejdsmuligheder mellem de involverede praksisfællesskaber. (...) grænsefællesskaber kan opbygges omkring engagement om noget fælles, der muliggør, at meget forskellige parter, herunder marginaliserede unge, er velkomne og derfor kan bidrage samfundsmæssigt produktivt".¹⁰

Grænsefællesskaber kan medvirke til gensidig læring og være en måde, hvorpå de unge i fællesskab prøver sig selv af i nye sammenhænge i samfundet. Når unge i udsatte positioner tilbydes andre fællesskaber, som de kan vælge til, og hvor de kan lære nyt på tværs af flere praksisfællesskaber, så kan de indtage nye roller i nye sammen-

hænge, hvor deres tidligere position lægges bag dem. Igennem forskellige tværgående aktiviteter har de unge fået nye venner og et større netværk, som har stor betydning for deres personlige og faglige udvikling. De har lært at være mere åbne, at samarbejde og være en del af større fællesskaber, hvor de sammen kan gøre en forskel.

GODE RÅD:

- Design opgaver, der passer til den enkeltes kompetencer og udviklingspotentialer.
- Vær bevidst om at etablere synlige eksempler på praksisfællesskabet og den fælles kultur i form af identitetsskabende tiltag (f.eks. påklædning, måden at hilse, fælles musik m.m.).
- Find måder til at modtage nye unge og uddeleger ansvaret for at modtage og integrere nye unge med de mere erfarne unge.
- Vær opmærksom på at støtte de selvorganiserede unge i at arbejde sammen med andre grupper af unge og voksne i lokalområdet, f.eks. i forbindelse med afvikling af lokale events og aktiviteter.
- Skab kontakt til andre ungefællesskaber i andre dele af regionen og i Danmark og overvej, om de unge kan indgå i fælles aktiviteter, workshops, kampagner, deltagelse i Folkemødet osv.
- Vær opmærksom på, om et samarbejde mellem foreninger, civilsamfundsorganisationer, boligforeninger osv. og kommunale indsatser i form af f.eks. klubber vil kunne understøtte de unges inklusion i andre demokratiske fællesskaber.

¹⁰ Citat: Line Lærche Mørck: *Grænsefællesskaber. Læring og overskridelse af marginalisering*, Roskilde Universitetsforlag 2006.

FOLKEMØDET: GRÆNSEFÆLLESSKAB OG DET FÆLLES TREDJE

Siden 2016 har vi i projektet hvert år deltaget i Folkemødet med unge fra alle de områder, hvor vi arbejder. Formålet med at tage til Folkemødet med en stor gruppe unge fra de forskellige udsatte boligområder er, at de unge bliver en del af en af Danmarks største demokratiske begivenheder. Det er en vigtig del af de unges demokratiske dannelse og en mulighed for, at de unge kan skabe en ny offentlig fortælling omkring dem selv som samfundsborgere. På den måde er det en god måde for de unge at komme ud af komfortzonen og udvide horisonten.

Turen til Bornholm og Folkemødet er resultatet af en længere proces, hvor de unge klædes på til at kunne deltage i Folkemødet. Der er en række workshops, der handler om, hvad Folkemødet er, hvem der kommer, og hvilken rolle de unge skal have på Folkemødet. Det er nemlig vigtigt, at de unge spiller en aktiv rolle. På Folkemødet får de unge to timer i MS' telt, hvor de skal præsentere deres fælles budskaber. En del af det forberedende arbejde er derfor at blive enige om et fælles budskab, hvor alle de unge kan genkende sig selv, og som de kan stå inde for. Derudover skal de selv finde på kreative måder til at fremlægge det på scenen i MS' telt foran festivalgæster, journalister, meningsdannere og politikere. Gennem stærke historiefortællinger – både individuelle og kollektive – er de unge med til at skabe en ny offentlig virkelighed omkring unge fra udsatte boligområder.

»Og så stod vi så på scenen og snakkede, og der var rigtig mange. Og folk klappede ad os. Og sådan 'wuhu' og 'det er godt' og sådan noget. Så det var virkelig, virkelig fedt at se, at jeg ligesom har fået noget ud af det. At det ikke bare var endt ud i kurser og så ture, hvor vi snakkede med nogen, og så blev det bare ved det. Men at jeg ligesom kunne veksle det, som jeg har hørt og ligesom fortælle historierne videre og se, at folk kan sætte sig ind i, hvordan jeg har det og sætte sig ind i historierne og tænke: 'Ja, sådan skal det ikke være' og sådan noget. Det var virkelig, virkelig fedt.«

— Ung kvinde

Citatet ovenfor understreger den begejstring, de unge føler, når de går sammen omkring det fælles tredje og får en fælles succesoplevelse.

I alle evalueringer fremhæver de unge, at noget af det, der er allervigtigst for dem, er samarbejdet med andre unge. Dét, at de unge på tværs af områder og på tværs af positioner og organisationer skaber et større fællesskab af unge, der gerne vil høres, men føler sig overset, giver dem selvtillid og mod til at handle. Dét, at de sammen med unge, som de ikke nødvendigvis kendte på forhånd, skal være en aktiv del af Folkemødet og i fællesskab skabe debat om lige præcis det, som de brænder for. Gennem intenst samarbejde med unge fra andre områder, laver de unge nye grupperinger og får nye roller og ansvarsområder, der giver dem nye redskaber, selvforståelser og perspektiver og støtter dem i deres personlige udvikling.

»Folkemødet var en kæmpe oplevelse – vi unge så hinanden stråle igennem. Og det var både personligt, jeg lærte så meget, og at vi var sammen som et fællesskab. Alle havde en rolle, og vi støttede hinanden. Selv på færgen derover øvede vi hele tiden og klappede af hinanden og støttede hinanden. Og nu har vi fået nye venner og et større fællesskab af unge, der også arbejder med ungeråd ligesom os. Inden Folkemødet så vidste jeg slet ikke, at der var andre områder, der arbejdede med ungeråd. Nu kender vi hinanden.

Vi unge fra Folkemødet støtter hinanden på de sociale medier. F.eks. deler jeg noget, hvis de unge fra Brøndby Strand Ungefællesskab slår noget op. Det er derfor, vi tør sige noget, fordi vi ved, at vi er mange unge, der deler det og støtter hinanden.«

— Ung mand

»Jeg har lært, at der er rigtig mange mennesker, som faktisk er gode til at støtte og høre på hinanden. Jeg har også lært, at man bare kan snakke højt og sørge for, at ens stemme bliver hørt lige meget hvad og hvem, der er der. Jeg har lært at samarbejde meget bedre. Det, der også var meget vigtigt, var, at vi ikke skal være bange for at sige, det vi vil, og at vi bare skal 'fremlægge' det. Jeg har lært meget mere om statistikker. Jeg har lært at tage mere ansvar, og at man godt kan være et helt hold. Jeg har nemlig lært nye mennesker at kende, som jeg vil tale med resten af mit liv.«

— Ung mand

Se en video fra Folkemødet her:

<https://www.youtube.com/watch?v=OEUC5wiMvF0&feature=youtu.be>

5.3 UNDERVISNING OG WORKSHOPS

Ved hjælp af de fire forskellige organiseringsformer arbejder vi med de unges læring gennem faciliterede møder og workshops. Og i den projektbaserede tilgang arbejder vi med særlige undervisningsforløb, som de unge forpligter sig til at deltage i.

Både når vi underviser, og når vi faciliterer workshops, der skal understøtte opbygningen af praksisfællesskaber omkring projektets udadvendte aktiviteter, arbejder vi med en systematisk og organiseret tilrettelæggelse af facilitering og undervisning.

Vi arbejder med fem læringsprincipper, der styrker unge i at udvikle sig til aktive medborgere, der skaber deltagelsesmuligheder for sig selv og andre i deres lokalområde. Læringsprincipperne, der er udviklet i det internationale undervisningsarbejde i MS, er grundlæggende principper til at styrke unges demokratiske empowerment. Vi bruger de fem læringsprincipper som orienteringspunkter i de fire organiseringsformer i vores model og bringer dem i spil både i undervisningsforløb, workshops, på møder og i samværet med de unge. Nedenfor følger en gennemgang af de fem læringsprincipper:

LÆRINGSPRINCIP 1: ANALYSE AF MAGTSTRUKTURER

Formålet med den læring, vi faciliterer, er at skabe forandring i samfundet. Vi styrker de unges bevidsthed om de samfundsstrukturer og magtforhold, de er en del af. Det betyder, at deres kritiske sans bliver skærpet, og at de bliver klædt på til sammen at engagere sig og udfordre magtforhold og samfundsproblematikker. I vores projekt kalder vi det **POLITISK EMPOWERMENT**.

»Når man siger, at Danmark, det er faktisk et perfekt land ... Det er det måske ... Men der er selvfølgelig også nogle ting, der godt kan ændre sig, som f.eks. ulighed i samfundet. En af mine kammerater, han sagde før denne her tur: 'Hvorfor gør du det her? Det er ikke nødvendigt. Vi har det godt her i Danmark. Og plus hvis du sammenligner Danmark med USA, så er der stor forskel. Hvorfor gør du det?'. Så sagde jeg

simpelthen, at det kan godt være, at USA har ulighed på et meget højere niveau, og vi er på et meget lavere niveau ... Men altså grunden til, at vi kæmper for det nu, er, så vi ikke når det niveau, som de er på.«

— Ung mand

LÆRINGSPRINCIP 2: ANALYSE AF DEFINERENDE NORMER

I forlængelse af det første læringsprincip styrker vi de unges opmærksomhed på magtbalancer, der f.eks. vedrører køn, etnicitet og alder, og vi arbejder aktivt for at være opmærksomme på og bekæmpe stereotyper i projektet. Det betyder, at vi arbejder med de unge som "hele mennesker" og inddrager både følelser, sind og krop i projektet. I vores projekt kalder vi det et **FEMINISTISK PERSPEKTIV**.

»Vi har snakket meget om normer, og jeg er faktisk begyndt at bruge ordet 'norm' – det har jeg sku' aldrig gjort før. Det er jo noget, som vi hele tiden selv er en del af og derfor også kan påvirke.«

— Ung mand

LÆRINGSPRINCIP 3: ERFARINGSBASERET REFLEKSION

Vi har særligt fokus på erfaringsbaseret refleksion. Deltagerne kan lære meget ved at reflektere over egne livserfaringer. Vi bruger også øvelser som rollespil, forumteater og andre simulationsøvelser, hvor deltagerne kan afprøve og reflektere over situationer, der ligner deres virkelighed, og udfordre sig selv i et trygt rum. Refleksion over erfaringer er en vigtig del af processen med at skabe handlekraftige deltagere. I vores projekt kalder vi det **LEARNING BY DOING**.

»Workshops er meget specielle, fordi det ikke bare handler om det – Folkemødet – men også om det personlige. F.eks. lærte jeg at fortælle min personlige historie ved, at vi unge skulle fortælle vores historier for hinanden. Og vi øvede

Ung deltager på workshop om Ghetto pakken, 2019

så meget, og MS lærte mig at trække vejret og anerkende min historie. Og så er der altid sådan tid til refleksion. I workshops så er der altid de her opsamlinger, hvor vi skal tænke over, hvad vi har lært. Det er rigtig godt for mig.»

— Ung kvinde

LÆRINGSPRINCIP 4: DET OFFENTLIGE RUM SOM OMDREJNINGSPUNKT

De unge organiserer projekter og aktiviteter, der skaber reel forandring. Det kan være alt fra at skrive blogs, kronikker eller artikler til at lave flash-mobs, afholde workshops, events eller lave større kampagner. I vores projekt kalder vi det **OFFENTLIG AKTIONSLÆRING**.

”Jeg har udviklet mig så meget. Inden jeg startede på MS, så havde jeg aldrig forestillet mig, at jeg skulle stå foran 200 mennesker og fortælle om en bog, jeg havde skrevet sammen med ungerådet. Jeg havde virkelig præstationsangst. Men så gjorde jeg det på Folkemødet, og det var så vildt at være ude af sin komfortzone.”«

— Ung mand

LÆRINGSPRINCIP 5: VÆR KREATIV OG VISIONÆR

Vi tror på, at de unges drømme og visioner skaber motivation og grundlag for nye idéer. Det er ikke let at tænke ”ud af boksen” og opbygge en tro på, at samfundet og hverdagen faktisk kan være anderledes. Så vi arbejder både med de unges kreative sider gennem digte, billedkunst og musik og med at skabe et trykt læringsrum, hvor deltagerne kan

åbne sig og forestille sig alternative muligheder og løsninger. I vores projekt kalder vi det **DREAMING BIG**.

»For mig personligt så vil jeg gerne have, at den næste generation skal kunne leve i en verden, hvor de ikke oplever ulighed på baggrund af, hvem de er, eller at de ikke oplever, at folk har fordomme om dem, baseret på nogle ting, man ikke selv kan gøre for. Altså sådan om det er økonomi, eller hvor man bor, hvad ens religion er eller sådan. Og jeg tror måden, man kan gøre det på, er i hvert fald gennem unge mennesker. Fordi de unge, det er dem, der er den næste generation. Altså det er dem, det er os, der på et tidspunkt er de ældre mennesker. Så når de unge efter os i hvert fald ikke skal føle det, som vi har følt. Så for mig er det sådan en sag både for os unge, der er der nu, at vi også kan få glæde af, at vi ikke behøver, jeg ved ikke ... At vi ikke behøver være, sådan, decideret onde mod hinanden. Altså at jeg godt kan snakke med én ung, som stemmer DF, uden at der behøver at være sådan et had eller sådan mellem os, fordi han faktisk bare stemmer på noget, han føler. Og altså at vi på en eller anden måde kan kommunikere med hinanden allesammen. Og at der ikke, ja, at man ikke går rundt og er ked af det over ting, som man ikke kan gøre for.»

— Ung kvinde

METODER TIL AT STRUKTURERE UNDERVISNINGEN

Vi arbejder med deltagerorienteret og erfaringsbaseret læring. Deltagerne er aktivt medskabende og engagerede i deres egen læring. Med dette fokus bringes den enkelte deltagers viden, kompetencer og erfaringer i spil. Deltagerne føler en højere grad af ejerskab, at de bliver lyttet til, og at det er deres ideer og erfaringer, der er afsæt for ny læring. Derfor arbejder vi ofte med betegnelsen *facilitator* i stedet for *underviser*. En facilitator skal skabe rammerne for det gode læringsrum og guide deltagerne igennem workshoppen. En facilitator skaber et trygt rum, også når der er tale om følsomme og sårbare emner. Som facilitator er man til stede som en ressource for deltagerne – man sidder ikke inde med al viden selv. Man skal være forberedt på fleksibilitet, så der er mulighed for, at deltagerne kan være medskabende og impulsive i processen. Det er derfor anbefalet, at man som facilitatorer tænker i fleksible strukturer i en workshop.

Vi bruger kreative metoder til at sætte deltagernes viden og erfaringer i centrum, så de lærer sammen og af hinanden. Vi "hælder" ikke viden på deltagerne, men strukturerer læringsforløb gennem øvelser og ved at stille spørgsmål, der fremmer nye perspektiver og får deltagerne til selv at finde frem til den viden, de har brug for. Gennem vores undervisningsforløb har vi desuden en række metodiske greb og øvelser, som underbygger de unges læring. Øvelserne er med til at skabe et trygt læringsrum, skabe en rød tråd samt en pædagogisk ramme gennem forløbet. Nogle af de metodiske greb og øvelser er beskrevet nedenfor:

CHECK-IN/CHECK-UD

Check-in/check-ud er en mundtlig forventningsafstemning, som har til formål at synliggøre den enkelte deltagers forventninger til dagen. Det er en øvelse, som både kan bruges til enkeltstående workshops samt længere kompetenceforløb. Check-in/check-ud-øvelsen har gennem et længere kompetenceforløb ligeledes til formål at synliggøre den enkelte deltagers arbejde med og udbytte af forrige workshops.

Dette er en pædagogisk ramme for de unge såvel som facilitatorerne. Ud over at fungere som opsummering af læringen i en given workshop, fungerer øvelsen også som en metode til at skærpe koncentration og engagement i et fælles læringsrum. Det giver en følelse af struktur og skaber genkendelighed hos deltagerne.

CODE OF CONDUCT

En *Code of Conduct* fungerer som den interne ramme deltagerne imellem. Det er et sæt spille-regler, som alle er enige om at følge. En *Code of Conduct* handler om, hvordan man er sammen som gruppe, og hvad god praksis er. Det er noget, som deltagerne selv udvikler, og som de selv refererer til igennem hele undervisningsforløbet. Det skal fungere som et kompas for deltagerne og som en guideline til et trygt og inspirerende læringsrum. Vi har gode erfaringer med at få printet en plakat med gruppens *Code of Conduct*, som kan hænge i undervisningslokalet.

Et eksempel på en *Code of Conduct* kunne være:

- Behandl andre, som du selv vil behandles
- Ingen mobiltelefoner, når vi har workshop
- Grine med hinanden og IKKE af hinanden
- Respektér hinanden
- Vær åbensindet – Tag jahatten på
- Du kan alt!
- Plads til sjov

En gruppe unge fortæller om deres drømme til et stort ungeevent, 2017

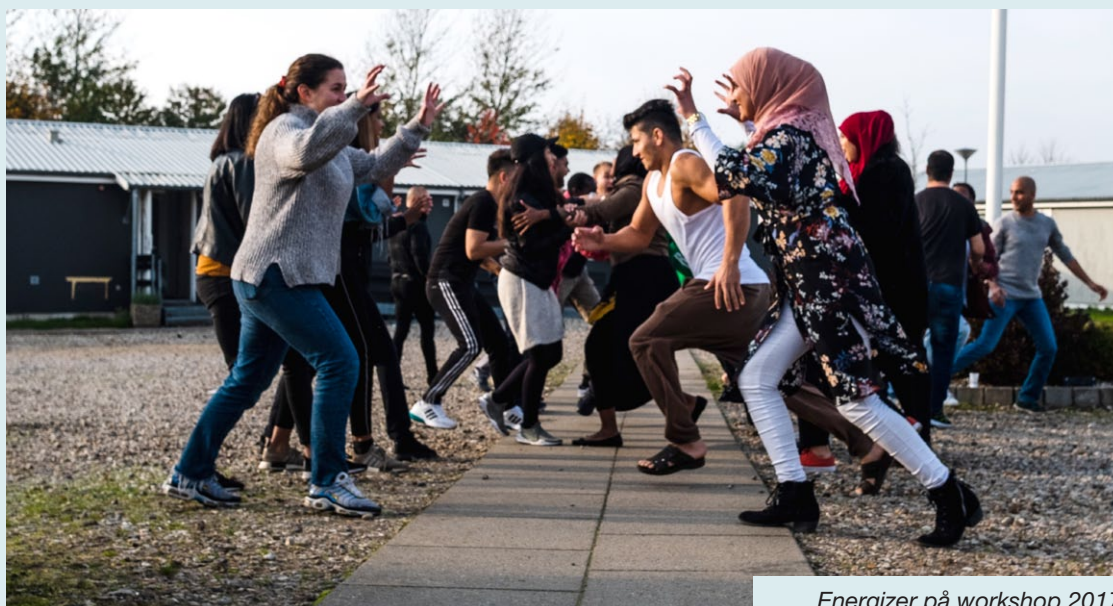
ENERGIZERS

Energizers er små lege eller øvelser, som kan løfte energiniveauet og kreativiteten på en workshop. *Energizers* er sjove og underholdende og giver ofte deltagerne en "wow-oplevelse". *Energizers* er dog først og fremmest læringsværktøjer, der stimulerer læring, fokus og kreativitet. En *energizer* tager ca. 5-10 minutter, afhængigt af antallet af deltagere. Det er vigtigt, at man som facilitator selv indgår i *energizers* for at være på lige fod med deltagerne, og at de unge ser den voksne som en del af gruppen/fællesskabet.

»Og så laver vi rigtig mange *energizers*, og det er virkelig fedt. Det er små lege, og man bliver bare så glad. Så selvom det er vildt akavet i starten, så er det med til at skabe tryghed. Og man slapper af og ved bare, at det bliver en god dag.«

DEBRIEFING

Vi afslutter altid workshops med en halv times *debriefing*. Det giver deltagerne et rum, hvor de kan reflektere over de nye erkendelser, de er nået frem til i løbet af dagen. Det er også et rum, hvor deltagerne kan italesætte tvivl eller sårbarhed, der er opstået gennem nye erfaringer og erkendelser. *Debriefing* kan ske ved en kreativ leg/*energizer*, individuelt eller to-og-to. Ofte fungerer det bedst i en kombination. Ofte bruger vi også illustrationer og grafisk facilitering, der støtter de unge gennem refleksionsprocessen.

Energizer på workshop 2017

Unge tager selfie med en FN-repræsentant i Tingbjerg, 2018.

FRONTLØBER – ET EMPOWERMENT-FORLØB

En af vores mest succesfulde indsatser i dette projekt har været et kursusforløb, vi har kaldt Frontløber. Kurset er strategisk bygget op omkring vores læringsforståelser, de socialpædagogiske metoder og læringsprincipperne. Frontløber er et intensivt undervisningsforløb, der kører over en række weekender og aftener i en periode på fire måneder. Formålet med Frontløber er at give de unge konkrete redskaber til at skabe forandring for sig selv og andre unge.

Kursets målgruppe er unge fra vores målgruppe, som er meget engagerede, og som har vist en særlig interesse for at være med til at gøre en forskel for andre unge. Niveauet blandt deltagerne kan være meget varieret, men fælles for alle de unge er, at de er passionerede og brænder for at gøre en forskel. Nogle af de unge er meget klar til at handle og mangler bare det sidste skub, mens andre har en stor lyst til at handle, men har svært ved at følge deres idéer til dørs og let giver op. Der arbejdes derfor individuelt med de unge og med tæt sparring på deres forskellige niveauer.

En vigtig del af kurset er, at vi arbejder med forløbet som et praksisfællesskab og grænsefællesskab, hvor de unge træder ud af deres tidligere positioner og ind i nye fællesskaber, der går på tværs af deres lokale områder. Derfor er samarbejde en central del af kurset. Forløbet afsluttes med et større event – som et fælles tredje, som de unge skal definere, og hvor de selv står for planlægning, afholdelse og afvikling, og hvor de får bragt deres ny erhvervede redskaber i spil.

Kurset kan være bygget op omkring følgende moduler:

- Historiefortælling: den personlige og fælles historie
- Magt, hverdagsracisme og antidiskrimination
- Drømmeværksteder og kreativ idégenerering
- Ungeledere: motivation, facilitering og beslutninger
- Projektplanlægning, implementering og evaluering
- Præsentationsteknikker og kommunikationsredskaber

Unge arbejder med dilemmaer gennem forumteater på en workshop, 2019

EKSEMPEL PÅ FRONTLØBERFORLØB:

VARIGHED	TEMA	INDHOLD	FORMÅL
En weekend	Historie- fortælling Min personlige historie Vores fælles historie	De unge tegner deres personlige historie. De skal illustrere de valg, de har taget gennem deres liv, der gør, at de er, hvor de er i dag. De unge fremlægger hver især deres personlige fortælling. Bagefter skal de finde ud af, hvad deres historier har til fælles, og hvilke værdier der binder dem sammen. De får en eftermiddag til sammen at lave en lille video, der skal handle om deres fælles historie.	De unge arbejder med deres personlige fortælling, som giver dem indsigt i, hvem de er som mennesker, og hvilke valg der har været med til at definere dem. De lærer at samarbejde omkring produktionen af en video. Samtidig skal de blive enige om de værdier, der binder dem sammen i et fællesskab.
En dag	Magt, hverdagsracisme og anti-diskrimination	Gennem kreative øvelser arbejder vi med normer i samfundet og snakker om magt, både den synlige og den usynlige form. De unge skal undersøge, hvilke magtstrukturer de selv indgår i, f.eks. ved at tegne, hvor magten i deres lokalsamfund er placeret. Vi snakker om mediernes fremstilling af udsatte boligområder, om hvad hverdagsracisme er, og hvad man som ungt menneske kan gøre, hvis man føler sig diskrimineret eller overhørt.	De unge får viden om magtstrukturer, om hvordan magt er centreret, og hvad de selv kan gøre for at få en stemme og blive hørt. De får redskaber til at udfordre uretfærdige magtstrukturer i samfundet.

VARIGHED	TEMA	INDHOLD	FORMÅL
To dage	Ungeledere: motivation, facilitering og beslutninger	Vi arbejder med ledelsesredskaber og med, hvordan man kan agere som ungdomsleder: hvilke redskaber man kan bruge til at motivere andre unge, hvordan man løser konflikter, hvordan man træffer demokratiske beslutninger osv. De unge skal selv prøve at være ledere for hinanden gennem rollespil og forum-teater.	De unge får redskaber til at agere ungeledere, der kan motivere andre unge til at deltage i projekter og facilitere demokratiske beslutningsprocesser.
En dag	Planlægning, implementering og evaluering	Vi arbejder med simple redskaber inden for projektstyring: projektplanlægning, ansvarsfordeling, simple budgetter og evalueringsformater.	De unge får redskaber inden for projektstyring.
En dag	Præsentation og kommunikation	Vi arbejder med kropssprog, kommunikationsteori, toneleje, påklædning, ordvalg osv. Vi arbejder med den gode tale.	De unge får redskaber til at præsentere deres projekter, sig selv og budskaber.
En dag	Afholdelse af et event	Vi arbejder med planlægning i praksis, da de unge selv står for planlægning, udførelse og evaluering af et event. Det kan f.eks. være en ungekonference, projektfremlægning for fonde og politikere eller fællesspisning for unge på tværs af områder.	De unge får erfaring med at planlægge, afvikle og evaluere et event.

»Det fedeste må være vores tur, vi havde med Frontløber mod ulighed – der var forskellige steder i landet, bl.a. Esbjerg og Århus, hvor vi fik snakket med nogle unge på vores alder og hørte deres historier i forbindelse med diskrimination og ulighed – så vi delte med de andre, der også havde oplevet diskrimination i deres hverdag. Og så var vi på en tur, hvor vi snakkede med asylansøgere, der var kommet til landet, og om hvordan de ikke rigtig har en hverdag. I Århus havde vi om hjemløse, og til sidst fik vi samlet alle historierne fra de forskellige steder og fremlagde det i Mellemfolkeligt Samvirkens café i Århus.

Hvis jeg ikke havde været en del af Frontløber-kurset, så havde jeg ikke været til debat i f.eks. Nørrebrohallen og talt foran politikere. Det er på grund af de redskaber, jeg har fået gennem MS og Anders og Fatima, som har været med til at give mig viden og selvtillid til at føre det videre. Selvtilliden kommer fra den hjælp, jeg har fået gennem MS og de andre unge, som var med.«

— Ung mand, deltager i Frontløber

DIGITALE FÆLLESSKABER – DE UNGE OPRETTER EN YOUTUBE-KANAL

Som noget helt nyt i arbejdet med de unges aktive medborgerskab har vi inden for det sidste år haft større fokus på digital dannelse og unges adfærd på sociale medier. Igennem de seneste år har vi nemlig oplevet, at vores samarbejde med de unge i højere grad sker via online fællesskaber, og at de unges dannelse i højere grad foregår på sociale medier. De unge ”shopper ind og ud” af forskellige online-fællesskaber, hvor nogle påvirker de unge negativt i forhold til de unges arbejde med ligestilling og medborgerskab. Derfor har vi besluttet at skærpe vores fokus på det digitale aspekt af vores arbejde.

På den baggrund har vi udviklet nye koncepter: *digitalt medborgerskab* og *digitalt demokratisk fællesskab*, som handler om, at unge får ny viden og redskaber til at forstå online-manipulation, f.eks. i form af *fake news* og *trolling*, at de kan identificere ekstremistiske budskaber, udvikle modstandsdugtighed over for f.eks. manipulerende taktikker online samt skabe positive og inkluderende online-fællesskaber.

Vi har arbejdet med en gruppe unge i forhold til at starte et positivt digitalt fællesskab i form af en YouTube-kanal, der sætter fokus på dialog, debat og fortællinger om positive fællesskaber, demokrati og medborgerskab hos unge fra udsatte boligområder. YouTube-kanalen køres af en YouTube-arbejdsgruppe, som består af 12 unge på tværs af områderne. YouTube-arbejdsgruppen har kortlagt, hvordan en YouTube-kanal bedst igangsættes, drives og inkluderer andre unge i et digitalt demokratisk fællesskab.

Derudover samarbejder vi også med konsulentfirmaet Cybernauterne og mediebureauet Gorilla Media for at skabe et team af eksperter inden for forskning i unges digitale adfærd, og vi samarbejder med erfarne mediefolk, der kan støtte udviklingen og implementeringen af både kompetenceforløb og YouTube-kanalen, hvor de unge har arbejdet med videoredigering, videoproduktion og historiefortælling.

De unge har valgt at kalde deres YouTube-kanal *Uhørt*. Valget af kanalens navn skete igennem en brainstorm, hvor de unge i fællesskab skulle blive enige om, hvilket navn der bedst passede til deres kanal med udgangspunkt i de fælles beslutninger, de havde taget om kanalens budskab, videoernes koncept, kanalens målgruppe m.m. YouTube-arbejdsgruppen blev enige om, at navnet *Uhørt* var det bedste bud, idet navnet kunne tolkes på to måder: i traditionel forstand som noget, der er så usædvanligt, at det aldrig er hørt før, og derudover bogstaveligt, som en reference til, at de unge ofte føler, at de ikke bliver hørt og lyttet til, men talt om og ned til. Valget af dette navn kan bedst illustreres gennem et digt fra en af de unge, som også er brugt i titelsangen på deres YouTube-kanal:

»Udsatte områder er fortællingen, vi har.
De kalder dem ghettoer, men det er her, vi er fra.
Hør vores stemmer fra vores blok.
Vi er uhørt,
Ikke mere brok.
Vi er uhørt,
og det kan ikke siges nok.«

— Ung kvinde, del af YouTube-arbejdsgruppen

Sangen er skrevet og indspillet af unge kvinder, der gennem rap kræver at blive hørt.

YouTube-arbejdsgruppen har desuden besluttet, at de gerne vil henvende sig direkte til Ekstra Bladets *Nationen* som et sted, hvor der ofte bliver delt *fake news* og hersker en stor frygt. YouTube-arbejdsgruppen mente således, at deres samarbejde med Ekstra Bladet og direkte appel til Nationens læsere var ”uhørt” og ikke set før, idet de henvender sig direkte til en målgruppe, de ellers forsøger at undgå i deres online-navigation til dagligt.

Følg de unges arbejde på *Uhørt* her:

<https://www.youtube.com/channel/UCsILivqHwwrM5crkdVXJnCc>

Unge mødes til workshop på MS, 2018.

5.4 1:1-SAMTALER: EN METODE TIL REKRUTTERING OG INDIVIDUEL STØTTE

Som en del af vores rekruttering af nye unge til projektet og for at understøtte opbygningen af praksisfællesskaber omkring de unges udadvendte aktiviteter arbejder vi med individuel støtte. Som nævnt ovenfor i afsnittet om udsatte unges særlige behov for kompetenceudvikling er en tilpasset støtte til den enkelte unge en vigtig forudsætning for at sikre, at alle unge kan inddrages og fastholdes i et fællesskab af unge omkring forpligtende, udadvendte aktiviteter.

For nogle unge er det at få en tillidsfuld relation til en voksen en forudsætning for, at hun tør forpligte sig til et større fællesskab. Her er det først og fremmest vigtigt, at facilitatoren lytter til den unge og forstår, hvad hun er optaget af, hvad hun er bekymret for, og sammen med den unge går på opdagelse efter, hvad hun eventuelt brænder for. En side af dette er, at den voksne støtter op om den unges idéer, klæder hende på til at handle på ideerne og til at tage de kampe, hun selv mener, er vigtige.

Alt dette gør vi gennem såkaldte 1:1-samtaler (én-til-én-samtaler).

1:1-samtaler betyder, at man som voksen eller facilitator, f.eks. en medarbejder eller frivillig, sørger for at have løbende samtaler med den enkelte unge. 1:1-samtaler er en blanding mellem en almindelig samtale og et interview, mellem noget personligt og professionelt. Ved hjælp af samtalen kan facilitatoren identificere samtalepartnerens interesser, motivation og evner, og det er derved lettere at skabe en tillidsfuld relation og coache den enkelte til at engagere sig dér, hvor dennes potentiale bedst udfoldes og udvikles.

Vi har gennem projektperioden løbende afholdt 1:1-samtaler med de enkelte unge for at forstå, hvor de er i deres udvikling og forstå deres ønsker og behov med henblik på at kunne guide dem bedst muligt. Det er et meningsfuldt redskab til at rekruttere unge til projekter og støtte dem i at forpligte sig til fællesskabsaktiviteterne. Det er ligeledes et redskab, der sikrer, at projektets aktiviteter opfylder de unges behov og ønsker og ikke omvendt.

Det er vores erfaring, at det er helt afgørende for projektets legitimitet og bæredygtighed at afsætte tid til 1:1-samtaler med alle unge – også gerne mange gange igennem projektperioden.

GODE RÅD:

- Relationsarbejdet gennem 1:1-samtalerne er afgørende for både rekruttering og fastholdelse af de unge. Processen er yderst ressourcekrævende, men det er en god og afgørende investering, der vil skabe tillid og forpligtelse. Det er en måde at støtte den enkelte unges engagement gennem kontinuerlig sparring og få en præcis forståelse af, hvor den enkelte unge er i sit liv lige nu, og hvad den enkelte unge har behov for fra dig. Gennem denne individuelle støtte oplever vi, at de unge bliver bedre til at forpligte sig, tage imod konstruktiv kritik, kigge indad og udvikle deres egne roller i samarbejdet med andre. I et større perspektiv har dette også betydning for rollen som medborger og den måde, den enkelte unge kan forpligte sig til f.eks. en uddannelse eller et arbejde.

Unge optager en video til YouTube-kanalen 'Uhørt', 2020

ALBERTSLUNDS UNGE BLEV HØRT

I Albertslund er en af vores partnere Albertslund Motorsportscenter (AMC), som er en kommunal fritids-/ungdomsklub for unge mellem 10 og 23 år, hvor motorsport er et pædagogisk værktøj. Nogle af de unge, der kommer i klubben, er unge som kan være udfordret på deres faglige og sociale kompetencer og kan have det svært i skolen. AMC har derfor været et sted, hvor de unge har fået konkrete succesoplevelser og føler, at de hører til. I 2017 besluttede kommunalbestyrelsen i Albertslund, at AMC skulle rykkes og at nuværende bygninger skulle rives ned. Dette skabte stor frustration og vrede hos de unge, der oplevede, at der blev truffet beslutninger hen over hovedet på dem. Under processen var der god opbakning til AMC fra en stor del af Albertslund, da AMC skaber stor værdi for hele lokalområdet og Albertslunds unge.

Sammen med tre frivillige på tværs af ungdomsklubberne i Albertslund inviterede vi til en proces, hvor vi skabte et trygt rum, og hvor AMC's unge frit kunne sætte ord på deres frustration. De unge i AMC, som vi arbejder med, havde en oplevelse af altid at være dem, der står uden for samfundet, og at være de unge, der aldrig er plads til. Derfor var mange af de unges første reaktion trusler om vold som en del af følelsen af afmagt. I processen besluttede de unge at lave en video, hvor de med egne ord formidlede, hvad AMC betyder for dem, hvordan de bruger AMC i deres hverdag, og hvad det ville betyde for dem, hvis klubben ikke længere var til stede.

Videoen blev vist til en workshop i oktober 2017, hvor både lokalpolitikere, borgmesteren, forvaltningsfolk og lederen fra AMC var inviteret. Videoen er vist ca. 60.000 gange og delt over 600 gange på Facebook. Det var vigtigt for de unge, at der kom et produkt (videoen) ud af anstrengelserne. At de har kunnet se en konkret forandring, og at det ikke blot har været snak, har været altafgørende for den tillid, vi har skabt til de unge.

Siden besluttede kommunalbestyrelsen, at AMC skal flyttes til et andet område. Flytningsprocessen og beslutningerne herom er dog blevet udskudt. Der er bred enighed om, at det har været en yderst positiv proces, at de unges stemmer blev hørt og taget alvorligt fra kommunal side.

Vores tilgang har været at skabe et trygt rum, hvor de unge frit har kunnet dele deres holdninger og følelser uden at blive dømt eller modsagt. Vi har lyttet til de unge og anerkendt deres frustrationer og mange spørgsmål. Vi har udviklet et intenst relationsarbejde gennem et utal af 1:1-samtaler, hvor de unge har lukket mere og mere op for os, fået tillid til os og processen og dermed forpligtet sig til at handle aktivt og konstruktivt frem for at have en destruktiv tilgang til kommunen, som f.eks. ønsket om at brænde klubben ned. Flere af de unge har også deltaget på høringer vedrørende AMC.

Processen og de mange 1:1-samtaler var en yderst ressourcekrævende proces, men de unge følte for første gang i deres liv, at de blev en del af en demokratisk proces, og at de rent faktisk kunne starte og indgå i en demokratisk dialog med kommunen. Siden har flere af de unge fra Albertslund deltaget i andre workshops hos MS og været med på Folkemødet.

SALEHA IRAM ASHRAF, 15 ÅR

»Det var første gang nogensinde, og det var os unge i Brøndby Strand, der selv stod i spidsen for at så stort arrangement [Ordets Magt – Ungefestival i Brøndby Strand].

Jeg tror, at jeg har lært meget om, at det ikke altid er de, der råber højest, der har ret. Og så har jeg lært at lave budgetter, at være ordstyrer og en del om trolling på nettet og om at komme i dialog med de, man er uenige med. Det kan man få rigtig meget ud af, og jeg har lært, hvordan man få andre mennesker til at opfatte ting anderledes, end de er vant til. Måske endda ændre deres holdning.

Nogle kalder os perkere, andre kalder os kriminelle. Men er vi egentlig alt det, medierne og rygterne siger, vi er? Hvad nu hvis vi er helt almindelige unge mennesker med store drømme og ambitioner?»

Jeg starter snart et nyt kapitel
Vil arbejde mig frem til en titel
Vil ikke holdes som gidsel
Jeg meget simpel, vil bar ik ha et stempel
Jeg ik' rebel, jeg prøver bare at være reel
Nogle gange uden held.

– Digt af Iram

6. AFSLUTNING

De sidste seks år har været en lærerig rejse med mange forskellige spor og forgreninger, der har ført til uvurderlig læring og vigtige erkendelser. Projektets forskellige indsatser har haft afgørende betydning for mange unge, mange partnere, geografiske områder og os selv som organisation. Vi har i fællesskab med stærke partnere skabt nye inkluderende handlerum, der har støttet unges selvorganisering, og hvor unge kan gøre en forskel og blive en del af de demokratiske processer.

Vi håber, at vi med denne metodebeskrivelse kan videregive vores erfaringer, så vores arbejde kan være til inspiration for lignende indsatser.

Mellemfolkeligt Samvirke og SPUK står altid til rådighed med sparring og vidensdeling, så vi hilser alle henvendelser velkomne. Vi kan altid lære nyt og gøre os nye erfaringer, så inputs og gode råd er yderst velkomne.

Dette metodehæfte er udarbejdet af:

Rikke Hove Bæk, *Mellemfolkeligt Samvirke*
Klaus Goldschmidt Henriksen, *SPUK*
Fatima Amchicho, *Mellemfolkeligt Samvirke*
Anders Høst, *Mellemfolkeligt Samvirke*
Helle Gerber Nielsen, *Mellemfolkeligt Samvirke*

Særlig tak for sparring, inspiration og perspektiver til:

Maria Bruselius-Jensen, *Center for Ungdomsforskning*
Anne Mette Winneche Nielsen, *Center for Ungdomsforskning*

En stor tak til VELUX FONDEN for støtte til projektet og udviklingen af dette metodehæfte.

Maj 2020

Støttet af

VELUX FONDEN

 SPUK

MELLEMFOLKELIGT
SAMVIRKE

Ulighed i verden. Det er problemet. Derfor bringer vi mennesker sammen for at skabe fællesskab og forandring. Sammen med ActionAid kæmper vi i 45 lande for at styrke menneskerettigheder og udrydde fattigdom.

www.ms.dk

[@ActionAidDK](https://twitter.com/ActionAidDK)

[Mellemfolkeligt Samvirke](https://www.facebook.com/MellemfolkeligtSamvirke)

[MellemfolkeligtSamvirke](https://www.instagram.com/MellemfolkeligtSamvirke)

**MELLEMFOLKELIGT
SAMVIRKE** **act:onaid**